

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
EKONOMIKAS UN VADĪBAS FAKULTĀTE

**AS CITADELE BANKA NOGULDĪJUMU PORTFELA
ANALĪZE, TO IETEKMĒJOŠIE FAKTORI**

AS CITADELE BANKA DEPOSIT PORTFOLIO ANALYSIS OF UNDERLYING FACTORS

BAKALaura DARBS

Profesionālā bakalaura studiju programma Finanšu menedžments

Autore: **Natalja Līpace**

Studenta apliecības Nr. n116031

Darba vadītājs: Dr.ekon, as.profesore Irina Solovjova

RĪGA 2017

Anotācija

Bakalaura darba tēma „AS Citadele banka noguldījumu portfeļa analīze, to ietekmējošie faktori” ir aktuāla, jo tā parāda komercbanku nepieciešamību un atkarību no noguldījumiem, to nepieciešamību aktīvu operāciju veikšanai.

Bakalaura darba *mērķis* ir izanalizēt AS Citadele banka noguldījumu veidus, to tirgus tendences un balstoties uz analīzes rezultātiem izstrādāt priekšlikumus noguldījumu piesaistīšanai.

Lai sasniegtu bakalaura darba mērķi, tika izvirzīti sekojoši *uzdevumi*:

1. veikt teorētisko apskatu par noguldījumu tirgu, noguldījumu veidiem;
2. izpētīt galvenos noguldījumu veidus Latvijas bankās;
3. izanalizēt komercbanku noguldījumu tirgus struktūru;
4. analizēt AS Citadele banka piesaistīto noguldījumu dinamiku laika posmā no 2013 līdz 2015. gadam;
5. izpētīt banku noguldījumu piesaistīšanas riskus un apskatīt attīstības perspektīvas;
6. uz datu analīzes pamata izstrādāt secinājumus un priekšlikumus noguldījumu piesaistīšanas pilnveidošanai.

Darba gaitā autore veica Latvijas komercbanku noguldījumu teorētisko un praktisko analīzi, izvērtēja komercbanku noguldījumu būtību un apskatīja noguldījumu veidus. Otrajā darba daļā autore veica AS Citadele banka noguldījumu analīzi. Tāpat autore apskatīja banku riskus, kuri ir saistīti ar noguldījumu piesaistīšanu, kā arī izvērtēja komercbanku piesaistīto noguldījumu attīstības perspektīvas.

Atslēgvārdi: komercbanku pasīvi, noguldījums, procentu likme, termiņdepozīts un pieprasījuma noguldījums.

Abstract

The topic of the Bachelor paper “AS Citadele Banka deposit portfolio analysis, its affecting factors” is actual because it demonstrates the necessity of commercial banks and their dependence on deposits, its necessity to perform active operations.

The *aim* of the Bachelor paper is to analyze deposit types of AS Citadele banka, their market trends, and, having based on analysis results, work out suggestions on attracting deposits.

To achieve the aim of the Bachelor paper, the following *tasks* were set:

1. to carry out a theoretical scope of the deposit market, types of deposits;
2. to investigate main types of deposits in Latvian banks;
3. to analyze the structure of the deposit market of commercial banks;
4. to analyze AS Citadele banka’s dynamics of attracted deposits during the period of 2013 – 2015;
5. to investigate risks of attracting deposits and explore the prospects for development;
6. having based on the data analysis, to work out conclusion and suggestions to improve attracting of deposits.

The author has carried out the theoretical and practical analysis of deposits of commercial banks in Latvia, evaluated the essence of the deposits of commercial banks and inspected deposit types. In the second part the author carried out deposit analysis of AS Citadele banka. The author also explored banks’ risks which are connected with attracting of deposits, as well as evaluated the prospects for development of attracting deposits in commercial banks. Key words: liabilities of commercial banks, deposit, interest rate, term deposit and demand deposit.

SATURS

Ievads.....	5
1. Komercbanku noguldījumu teorētiskie aspekti	7
1.1. Noguldījumu nozīme banku darbībā.....	7
1.2. Komercbanku noguldījumu veidi	13
1.3. Noguldījumu garantiju sistēma.....	20
2. AS Citadele banka noguldījumu analīze 2013.-2015.gados.....	24
2.1. Komercbanku noguldījumu analīze	24
2.2. AS Citadele banka piedāvājuma analīze	27
2.3. Noguldījumu portfeļa analīze AS Citadele bankā 2013.-2015.gados	35
3. Noguldījumu attīstību ietekmējošie faktori	43
Secinājumi un priekšlikumi	55
Izmantotā literatūra un avoti.....	59

Ievads

Tirgus ir vieta, kur notiek preču apmaiņa pret citām precēm vai naudu. Ja kāds ražo preces vai sniedz pakalpojumus, tad viņam būtu jāzina kā labāk piedāvāt savu ražojumu tirgū, kā nodrošināt produkta arvien lielāku pārdošanas apjomu. Arī nauda ir prece un naudas tirgus vieta ir bankas, kur prece ir nauda un arī norēķināšanās par to notiek ar naudu.

Bakalaura darba tēma „AS Citadele banka noguldījumu portfeļa analīze, to ietekmējošie faktori” ir aktuāla, jo tā parāda komercbanku nepieciešamību un atkarību no noguldījumiem, to nepieciešamību aktīvu operāciju veikšanai. Šī tēma ir svarīga, jo noguldījumi ir svarīgi komercbanku piesaistītie resursi, tie ir nepieciešami komercbanku aktīvu operāciju veikšanai.

Jebkura uzņēmuma darbības rezultāti un konkurētspēja ir atkarīga no tā, kā tiek pieņemti lēmumi par uzņēmuma turpmāko attīstību. Katrs pareizs lēmums var uzlabot bankas ekonomisko stabilitāti, bet neizvērtēts vai pārsteidzīgs to pasliktināt un graut bankas reputāciju. Tādēļ pārdomāta un ilgtspējīga noguldījumu piesaistīšanas stratēģija ir bankas darbības sekmju pamats.

Noguldījumi ir viens no senākajiem un zināmākajiem banku piedāvātajiem produktiem, iegūstot arvien jaunas un interesantas piedāvājumu formas. Autore uzskata, ka klients parasti neveido noguldījumu pašas naudas dēļ, bet no tā izrietošo vajadzību apmierināšanai. Noguldījumi tiek veidoti plānojot stabilitātes palielināšanos nākotnē izveidojot uzkrājumus.

Šobrīd pastāv vairāki varianti, kā izmantot savus naudas līdzekļus. Naudu var glabāt mājās, noguldīt bankā, investēt nekustamajā īpašumā, kā arī ieguldīt ieguldījuma fondos vai vienkārši iztērēt. Piedāvājuma klāsts ir ievērojami palielinājies, arvien vairāk banku piedāvā izmantot dažādus ieguldījumus un uzkrājumu produktus. Tas rada jaunas grūtības, jo katram produktam ir savas priekšrocības, kas var nodrošināt vēlamo rezultātu atbilstoši konkrētā ieguldītāja prasībām. Veidojot uzkrājumus, ieguvēji būs ne tikai paši noguldītāji, bet arī Latvijas ekonomika, jo uzkrājumu veidošana ir viens no ieročiem, kas palīdz cīnīties ar augsto inflācijas līmeni.

Bakalaura darba *mērķis* ir izanalizēt AS Citadele banka noguldījumu veidus, to tirgus tendences un balstoties uz analīzes rezultātiem izstrādāt priekšlikumus noguldījumu piesaistīšanai.

Lai sasniegtu bakalaura darba mērķi, tika izvirzīti sekojoši *uzdevumi*:

1. veikt teorētisko analīzi par noguldījumu tirgu, noguldījumu veidiem;
2. izpētīt galvenos noguldījumu veidus Latvijas bankās;
3. izanalizēt komercbanku noguldījumu tirgus struktūru;

4. analizēt AS Citadele banka piesaistīto noguldījumu dinamiku laika posmā no 2013 līdz 2015. gadam;
5. izpētīt banku noguldījumu piesaistīšanas riskus un apskatīt attīstības perspektīvas;
6. uz datu analīzes pamata izstrādāt secinājumus un priekšlikumus noguldījumu piesaistīšanas pilnveidošanai.

Autore pirmajā darba daļā veic Latvijas komercbanku noguldījumu teorētisko un praktisko analīzi. Teorētiskajā daļā tiek izvērtēta komercbanku noguldījumu būtība, apskatīti noguldījumu veidi.

Otrajā darba daļā autore veic AS Citadele banka noguldījumu analīzi, izvērtējot datus laika periodā no 2013 līdz 2015. gadam.

Darba trešajā daļā autore apskata banku riskus, kuri ir saistīti ar noguldījumu piesaistīšanu, kā arī izvērtē komercbanku piesaistīto noguldījumu attīstības perspektīvas.

Pētījuma periods – 2013 – 2015. gads.

Pētījuma metodes: salīdzināšanas un grupēšanas metodes, statistiskās pētījuma metodes, kā arī grafiskas un tabulas apkopojuma metodes.

Bakalaura darbā ir izmantota specializēta literatūra, Latvijas Republikas likumi, interneta resursi.

1. Komercbanku noguldījumu teorētiskie aspekti

1.1. Noguldījumu nozīme banku darbībā

Pēc LR Kredītiestāžu likuma, *noguldījums* ir naudas līdzekļu glabāšana kredītiestādes kontā noteiktu vai nenoteiktu laiku ar vai bez procentiem.¹ Pirms pievērsties noguldījumu klasifikācijas raksturojumam, autore noskaidros kredītiestādes būtību.

Kredītiestāde ir uzņēmums, kas pieņem noguldījumus un citus atmaksājamus līdzekļus no klientiem un savā vārdā piešķir adevumus.²

Bankas kā finanšu starpnieki pilda svarīgu funkciju, nodrošinot naudas resursu pārdali starp nozarēm un reģioniem ne tikai nacionālā, bet arī starptautiskā līmenī. Šo funkciju sekmīgi var pildīt tikai attīstīta banku sistēma ar pietiekošu aktīvu potenciālu. Ir zināms, ka ekonomiskās sistēmas ar vāji attīstītām finanšu starpniecības institūcijām un šauriem finanšu tirgiem nevar nodrošināt efektīvus resursu piesaistes kanālus, bet tas savukārt izraisa investīciju līdzekļu (aktīvu) trūkumu tautsaimniecībā.³

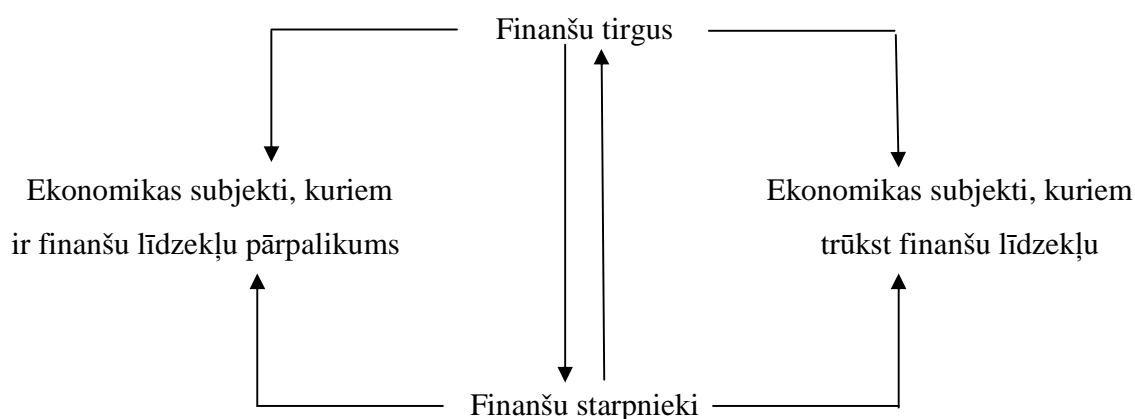
Mācību literatūrā par banku darbību ir dots sekojošs definējums: “*Komercbankas* ir patstāvīgi ekonomiskie subjekti, kas, vadoties pēc izvirzītajiem mērķiem (peļņas, iegūšana u.c.), pērk (aizņemas) finanšu resursus (noguldījumus, starpbanku kredītus u.tml.) un pārdod (aizdod) aktīvus (kredītus, starpbanku kredītus, investīcijas u.tml.), ietekmējot ekonomisko vidi.⁴ Tātad komercbankas darbojas kā starpnieki brīvo naudas līdzekļu uzkrāšanai (noguldījumi) un pārdalei kredītos un investīcijās.

¹ Eiropas Parlamenta un Padome Regula (ES) Nr.575/2016 *Par prudenciālajām prasībām attiecībā uz kredītiestādēm un ieguldījumu brokeru sabiedrībām, un ar ko groza Regulu (ES) Nr.648/2015*. Eiropas Savienības oficiālais Vēstnesis, Nr. L176/1, 27.06.2013. Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:32013R0575> (skatīts 03.01.2017.)

² turpat.

³ **Bikse V.** *Ekonomika un Bankas*. Rīga: Latvijas Komercbanku asociācijas Konsultāciju un mācību centrs, 2009. 130.lpp.

⁴ **Saksonova S.** *Banku darbība: Latvijas Komercbanku asociācija*. Konsultāciju un mācību centrs. Rīga: B.i., 2006. 13.lpp.

1.1. att. Finanšu plūsmas modelis¹

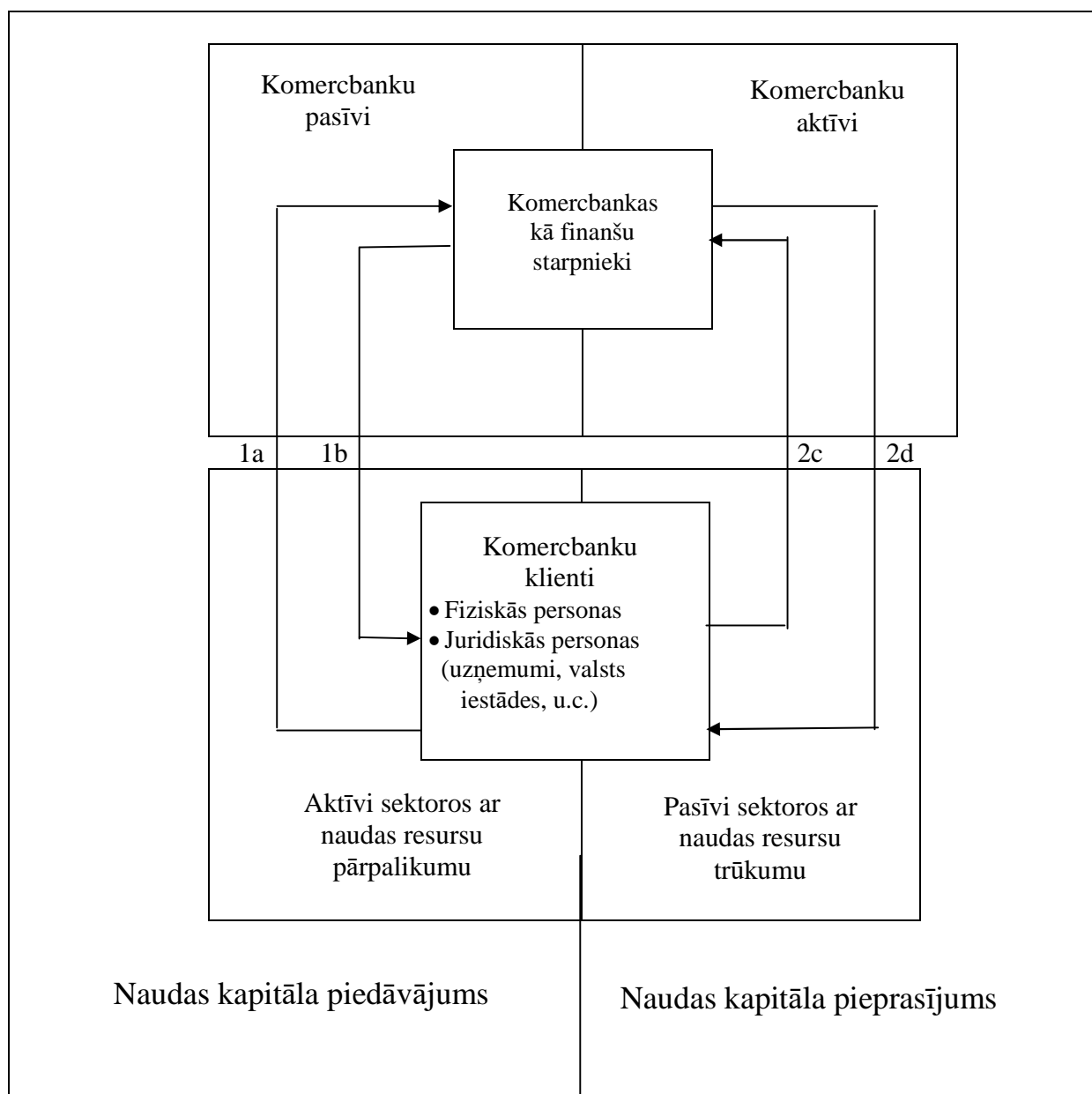
Komercbankas piedalās naudas kapitāla plūsmas regulēšanas procesā kā starpnieki, apkalpojot sektorus gan ar naudas resursu pārpalikumu, gan ar naudas resursu trūkumu. Piesaistot naudas līdzekļus no dažādiem avotiem, komercbankas rada kapitāla piedāvājumu, ko pieprasa sektori (fiziskās un juridiskās personas), kuri jūt naudas resursu trūkumu, un tādējādi regulē naudas kapitāla plūsmu. Savukārt, fiziskās un juridiskās personas (uzņēmumi, valsts iestādes un finanšu institūcijas, tostarp arī komercbankas) ir komercbanku klienti, kuri var gan piedāvāt (sektori ar naudas resursu pārpalikumu), gan pieprasīt (sektori ar naudas resursu trūkumu) naudas kapitālu.²

Komercbanku starpniecības lomu naudas kapitāla pārdales procesā ilustrē 1.2 attēlā, kurā parādīts arī, kā komercbankas šai procesā veido savus pasīvus un aktīvus.³

¹ **Bikse V.** *Ekonomika un Bankas*. Rīga: Latvijas Komercbanku asociācijas Konsultāciju un mācību centrs, 2009. 131.lpp.

² turpat.

³ **Saksonova S.** *Banku darbība: Latvijas Komercbanku asociācija*. Konsultāciju un mācību centrs. Rīga: B.i., 2006. 13.lpp.

1.2. att. Banku kā finanšu starpnieku loma naudas kapitāla pārdalē tirgus ekonomikā¹

Kā redzams 1.2. attēlā, šai procesā var iedalīt divus posmus, kuros attiecīgi notiek komercbanku pasīvu un aktīvu veidošana:

1. pirmajā posmā tiek veidoti komercbanku pasīvi – sektori ar naudas resursu pārpalikumu izvieto savus aktīvus komercbankās (1a), vienlaikus komercbankām veidojas pret klientiem saistības, kas ir banku pasīvi (1b). Tātad, sektori ar naudas resursu pārpalikumu rada naudas

¹ Saksonova S. *Banku darbība: Latvijas Komercbanku asociācija*. Konsultāciju un mācību centrs. Rīga: B.i., 2006. 15.lpp.

kapitāla piedāvājumu, un komercbankām rodas resursi, kurus var piedāvāt sektoriem ar naudas resursu trūkumu;

2. otrajā posmā komercbankas izvieto piesaistītos resursus – savus aktīvus – sektoros ar naudas resursu trūkumu pēc sektoru pieprasījuma (2c), vienlaikus komercbankām veidojas prasības pret minētajiem sektoriem, kuriem, savukārt, rodas saistības pret komercbankām (2d).¹

Tātad komercbanka kā finanšu starpnieki, veicot aktīvās operācijas un izvietojot aktīvus, faktiski rada naudas resursu piedāvājumu un regulē to pārdali. Bankas uzstājas kā starpnieki starp potenciālajiem un reālajiem investoriem, tās uzņemas investīciju riskus un nodrošina ekonomisko izaugsmi, racionāli izvietojot aktīvus. Pieņemot noguldījumus, bankas veicina investoru loka paplašināšanu, piesaistot tos, kuri nav noskaņoti tieši investēt uzņēmumu akcijās. Naudas aizņemšanās izmaksas ir saistītas ar procentu maksājumiem naudas noguldītājiem.

Finanšu starpnieki gūst peļņu, aizņemoties naudas līdzekļus par zemāku procentu likmi un aizdodot to tālāk aizņēmējiem par augstāku procentu likmi. Procentu starpība veido bruto peļņu, no kuras finanšu starpnieks sedz savas darbības izmaksas. Atlikusī summa veido tīro peļņu.²

No iepriekšminētā var secināt, ka noguldījumiem ir liela nozīme kapitāla kustībā, kur komercbankas darbojas kā finanšu starpnieki.

Pievēršoties pie noguldījumu nozīmes, ir jāatzīmē, ka banku sistēmai ir liela nozīme tautsaimniecībā, jo mūsdienās tā nodrošina naudas līdzekļu apriti.

Komercbanku resursu lielākā daļa ir piesaistītie jeb aizņemtie naudas līdzekļi. Tie ir banku pasīvi.³ Aktīvu un pasīvu kopējā pārvaldīšana dod iespēju bankai aizsargāt noguldījumus un aizdevumus no biznesa aktivitātes ciklu svārstību un sezonālo svārstību ietekmes, kā arī dod bankai resursus aktīvu portfeļu veidošanai, kas sekmē bankas mērķu sasniegšanu. Resursu piesaiste bankām izmaksā lētāk, nekā operācijas, kas saistītas ar pašu kapitāla palielināšanu.

Noguldītāju politiku attiecībā uz bankas naudas aktīviem var iedalīt divos virzienos:

- ir gatavība uzticēt naudu bankai, kura nodrošina noguldītājiem zināmu ienākumu un zemu riska pakāpi,
- liela nozīme ir likviditātei – spēja īsā laikā apmierināt prasības pret banku skaidrā naudā.⁴

¹ Saksonova S. *Banku darbība: Latvijas Komercbanku asociācija*. Konsultāciju un mācību centrs. Rīga: B.i., 2006. 14.lpp.

² turpat.

³ turpat.

⁴ turpat.

Gan Latvijā, gan visā pasaulē bankas darbojas kā universālas komercbankas, piedāvājot tradicionālo pakalpojumu klāstu – kredītu un noguldījumu operācijas, kontu atvēršana, maksājumu norēķini u.c.

Banku finansiālo stāvokli raksturo resursi, kas tam pieder. Bankām tie ir naudas līdzekļi, kas ir izvietoti gan aktīvos, gan pasīvos. Ar aktīvajām operācijām banka sev rada peļņu, bet ar pasīvajām tā sev piesaista līdzekļus, lai varētu finansēt aktīvās operācijas. Bankas bilanci veido pasīvi (galvenokārt noguldījumi) un aktīvi (galvenokārt aizdevumi)¹.

Kā tika minēts iepriekš, komercbanku resursu lielākā daļa ir piesaistītie naudas līdzekļi. Naudas resursu piesaistīšana bankās notiek:

- piesaistot noguldījumus no privātpersonām un uzņēmumiem,
- aizņemoties naudu no citām bankām,
- emitējot parādsaistību vērtspapīrus.²

Tā banka veido savu resursu bāzi. Banka piesaistītos resursus novirza uzņēmumu, organizāciju un privātpersonu vajadzību apmierināšanai pēc papildus naudas līdzekļiem. Banku resursu piesaistīšana un to izvietošana aktīvajās operācijās ir banku biznesa pamats. Latvijas komercbanku galvenais resursu avots ir klientu noguldījumi.³

Piesaistot resursus no fiziskām un juridiskām personām, banka iegūst vislētākos resursus, jo norēķinu konta apkalpošanas izmaksas ir minimālas. Ja klienti nogulda naudu uz laiku, izmaksas bankai pieaug, toties uzlabojas pasīvu termiņstruktūra. Pasīvi ir saistības, bankas parāds citām personām par piesaistīto naudu un aizņēmumiem.

Par komercbanku darbību un tā finanšu situāciju var spriest pēc tās bilances. Tajā tiek parādīti banku aktīvi un pasīvi, kas atspoguļo bankas aktīvās un pasīvās operācijas. Abām bilances daļām jābūt nolīdzsvarotām. Komercbankās noguldītā nauda atrodas kustībā, jo to izmanto aizdevumiem. Tā kā noguldītāji ir tiesiski izņemt savus noguldījumus, tad visu noguldījumu summu nevar pārvērst kredītos. Ir jābūt naudas rezervēm. Rezerves ir tā nauda vai aktīvi, kas glabājās bankā skaidrā naudā vai arī depozītu veidā centrālajā bankā. Daļa no

¹ **Bikse V.** *Ekonomika un bankas*. Rīga: Latvijas Komercbanku asociācijas Konsultācijas un mācību centrs 2009. 175.lpp.

² turpat, 84.lpp.

³ **Saksonova S.** *Banku darbība: Latvijas Komercbanku asociācija*. Konsultāciju un mācību centrs. Rīga: B.i., 2006. 84.lpp.

rezervēm paredzēta banku kārtējām vajadzībām, bet lielākā daļa tiek uzglabāta saskaņā ar likumdošanu.¹

Lai panāktu stabilu resursu bāzes izveidošanu, bankas izstrādā resursu piesaistīšanas politiku, lai turpmāk novirzītu tos klientu vajadzību apmierināšanai pēc papildus apgrozības naudas līdzekļiem, līdz ar to komercbankas veicina naudas līdzekļu pārvēršanu kapitālā, ka arī nodrošina klientu vajadzības pēc patēriņa kredīta. Komercbankas var īstenot savas operācijas tikai savu pieejamo resursu robežās. Šo operāciju raksturs ir pilnīgi atkarīgs no komercbanku resursu bāzes kvalitatīva sastāva. Komercbanka, kuras resursiem pārsvarā piemīt īstermiņa raksturs, praktiski nevar veikt ilgtermiņa kredīta ieguldījumus. No tā izriet, ka komercbanku darījumu apjomus un to darbības virzienu noteic komercbanku pieejamo resursu apjoms un to kvalitatīvs sastāvs.

Bankas peļņu veido ieņēmumu un izdevumu starpība. Jo lielākas naudas summas banka gūst no procentu maksājumiem salīdzinājumā ar izdevumiem, jo lielāka ir bankas peļņa. Bankām ir ļoti jāuzmanās, lai nenoteiktu pārāk lielas procentu likmes saviem aizdevumiem, jo jāievēro konkurence. Šādā situācijā klienti var izvēlēties citu banku, kur noguldīt naudas līdzekļus, kurā ir noteiktas zemākas procentu likmes.

Resursu piesaistīšanas politika ietver sevī banku resursu piesaistīšanas stratēģiju un taktiku. Resursu piesaistīšanas politikas stratēģija nosaka resursu avotus un to pietiekamo apjomu:

- 1) Komercbankai ir jāiegūst līdzekļus ar mazākām izmaksām, tā ir lētāko resursu avotu noteikšana. Komercbanka par saviem potenciālajiem klientiem var izvēlēties privātus noguldītājus vai uzņēmumus un citas juridiskas personas, kā arī gan vienus, gan otrs.
- 2) Komercbankai ir jānodrošina tāds resursu piesaistīšanas apjoms, kāds ir pietiekams vēlamu kredītu apjomu un citu finanšu pakalpojumu nodrošināšanai.²

Nedaudz apskatot banku noguldījumu teorētiskos aspektus, nākošajā darba nodaļā autore apskatīs komercbanku noguldījumu veidus.

¹ Šenfelde M. *Makroekonomika*. Rīga: RTU, 2009. 241 lpp.

² Saksonova S. *Banku darbība: Latvijas Komercbanku asociācija*. Konsultāciju un mācību centrs. Rīga: B.i., 2006. 84 -85. lpp.

1.2. Komercbanku noguldījumu veidi

Pēc LR kredītiestāžu likuma 67. panta ir sekojoši komercbanku noguldījumu veidi:

- 1) Pieprasījuma noguldījumi – uz noteiktu laiku ar pienākumu izmaksāt pēc pieprasījuma;
- 2) Termiņnoguldījumi:
 - uz noteiktu laiku;
 - uz nenoteiktu laiku ar klientu iepriekšēju pieteikumu par izņemšanu.¹

Atkarībā no noguldījuma termiņa pastāv:

- 1) īstermiņa noguldījumi;
- 2) ilgtermiņa noguldījumi.

Īstermiņa noguldījumi - noguldījumi ar termiņu līdz vienam gadam, bet vispopulārākie uzņēmumu vidū ir noguldījumi ar termiņu līdz vienam mēnesim. Bankas piedāvā arī speciālus krājkontus uzņēmumiem, izmantojot kurus, klientam iepriekš jāpaziņo par naudas izņemšanu, vai arī, samaksājot komisiju, līdzekļi kļūst pieejami uzreiz. Par termiņu, kas nav bankas cenrādī, uzņēmumam ir jāvienojas atsevišķi. Parasti lielākām summām bankas piedāvā arī individuālās procentu likmes. Noguldījumu parasti var izmantot kā ķīlu īstermiņa kredīta saņemšanai.

Ilgtermiņa noguldījumi – noguldījumi ar termiņu, kas ir ilgāks par vienu gadu. Tie mēdz būt ar procentu izmaksu termiņa beigās vai arī biežāk. Izmantojot ilgtermiņa depozītus, klientam svarīgi zināt komisijas apmēru (soda naudu) par pirmstermiņa līdzekļu izņemšanu jeb līguma laušanu. Ilgtermiņa tāpat kā īstermiņa noguldījumi var būt dažādās valūtās un uz dažādiem termiņiem. Nestandarta nosacījumus vai procentus par lielākām summām bankas nosaka individuāli.²

Laikam ejot un attīstoties banku piedāvātajiem produktiem ir palielinājies arī noguldījumu klāsts un dažādība:

- termiņdepozīts;
- norēķinu konts;
- krājkonts;
- bērnu krājkonts;

¹ LR likums *Kredītiestāžu likums*. Latvijas Vēstnesis, Nr. 163 (446), 24.10.1995. (ar turpmākiem grozījumiem). Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=37426> (skatīts 13.11.2016.)

² Saksonova S. *Noguldījuma jēdziens. Noguldījumu veidi*. Pieejams: <http://profizgl.lu.lv/mod/book/view.php?id=19741&chapterid=4188> (skatīts 14.12.2016.)

- pieprasījuma noguldījumi;
- dažādi svētku noguldījumi (Ziemassvētku, Lieldienu, Rudens, u.c.).

Latvijas komercbanku noguldījumi ir atšķirīgi pēc nosacījumiem, pēc to procentu likmēm, gan arī pēc to termiņa. Komercbankām ir svarīgi piesaistīt noguldījumus uz pēc iespējas ilgāku termiņu, tomēr noguldītāji pārsvarā izvēlas brīvos līdzekļus ieguldīt īstermiņa vai pieprasījuma noguldījumos.¹

Katrai bankai ir savi noguldījumu veidi un noguldījumu politika.

Noguldījumi ir viens no vienkāršākajiem un Latvijā visplašāk lietotajiem ieguldījumu veidiem. Viena no to lielākajām priekšrocībām ir augstā prognozējamība – tiklīdz klients ievieto savu naudu depozītā ir precīzi zināmi gan sagaidāmie peļņas procenti, gan tas, kad tie tiks izmaksāti. Noguldījumi tiek uzskatīti par visdrošāko un “lētāko” krāšanas veidu ar iespēju saņemt fiksētu un garantētu ienākumu, noguldot brīvos naudas līdzekļus uz brīvi izvēlētu termiņu. Noslēdzot līgumu, ir iespēja saņemt procentu ienākumus noguldījuma termiņa sākumā, termiņa beigās vai katru mēnesi. Depozīta peļņas procentu lielums ir atkarīgi no vairākiem faktoriem. Pirmkārt, tas atkarīgs no kredītiestādes, kurā nogulda naudu – mazākas bankas un kredītiestādes maksās lielākus procentus, lai piesaistītu ieguldījumus.²

Termiņnoguldījumi uz noteiktu laiku ir vienkāršie depozīti ar dažādiem termiņiem. Bankās var izvēlēties depozītus uz termiņu no viena mēneša līdz pieciem gadiem. Termiņnoguldījumi ir pieejami vairākās valūtās, līdz ar to var izvēlēties, kādā valūtā glabāt naudu, vai arī sadalīt pieejamos līdzekļus, nokonvertējot vairākās valūtās. Termiņnoguldījumu procentu likmes atšķiras gan atkarībā no valūtas, gan arī atkarībā no izvēlētā termiņa.³

Norēķinu kots ir kots dažādu norēķinu veikšanai gan eiro, gan citās valūtās. Norēķinu kots ir multivalūtu kots ar neierobežotām papildināšanas iespējām.

Norēķinu konta iespējas ir:

- atvērt kontu norēķiniem jebkurā brīvi konvertējamā valūtā;
- veikt maksājumus no konta vai ieskaitīt tajā bezskaidras naudas līdzekļus;
- noņemt no konta un iemaksāt kontā skaidras naudas līdzekļus;

¹ *Noguldījuma jēdziens. Noguldījumu veidi.* Pieejams:

<http://profizgl.lu.lv/mod/book/view.php?id=19741&chapterid=4188> (skatīts 28.12.2016.)

² *Kas ir depozīti jeb noguldījumi?* Pieejams: <http://www.ir.lv:889/blogi/ekonomika/kas-ir-depoziti-jeb-noguldijumi> (skatīts 19.12.2016.)

³ *Mavļutova I., Heinrihsone N., Bērziņa S., Vērdiņa A. Finances.* Pieejams:

https://www.naudasskola.lv/sites/default/files/editor/finanses_materials_demonstresanai_2014-08-25.pdf (skatīts 19.12.2016.)

- veikt operācijas dažādās valūtās, konvertējot naudu pēc bankas noteiktā kursa;
- neierobežotu laiku glabāt naudu kontā.

Krājkonts ir noguldījuma veids, kas nodrošina cilvēkam peļņu ilgtermiņā. Persona var izveidot krājkontu, kurā ik pa laikam var ieguldīt brīvos naudas līdzekļus. Turklāt atšķirībā no termiņnoguldījumiem uzkrāto summu cilvēks var izņemt pat tad, ja vēl nav pienākušas termiņa beigas. Atliek tikai iepriekš brīdināt banku, kurā izveidots krājkonts. Krājkontu ir iespējams atvērt uz nenoteiktu laiku – persona pati kontrolē gan savas iemaksas krājkontā, gan laika periodu, cik ilgi nauda šajā krājkontā atrodas gan arī peļņas procentus. Krājkonts ir izdevīgs piedāvājums tiem cilvēkiem, kuriem mērķis kādā laika periodā uzkrāt naudu, piemēram, ceļojumam, dzīvoklim, sadzīves preču iegādei un citām lietām. Novirzot savas brīvās finanses krājkontā, cilvēkam nav iespēja nonākt zaudējumos – jo ilgāk nauda atrodas krājkontā, jo lielāku peļņu cilvēks gūst. Atšķirībā no investēšanas akcijās, kuru vērtība finanšu tirgū strauji mainās, krājkonta izveidošana ir pilnīgi droša un noteikti dos peļņu.¹

Dažas bankas piedāvā arī mērķa krājkontu, kas varētu noderēt, ja ir plānots veikt kādu lielu pirkumu. Sakrāt ir iespējams, katru mēnesi papildinot krājkontu par tikpat lielu summu, kādu vēlāk vajadzēs maksāt par līzingu vai kredītu. Tā ir lieliska iespēja jau laikus pierast pie kredīta vai līzings ikmēneša maksājuma. Ja parādās brīvi naudas līdzekļi, pirmo iemaksu var sakrāt ātrāk, papildinot krājkontu arī par lielāku summu. Noguldītā nauda pelna nemainīgus procentus. Mērķa krājkonts ir noguldījums uz noteiktu termiņu - no 3 mēnešiem līdz 5 gadiem.

Bērna krājkonts ir noguldījums privātpersonām naudas līdzekļu uzkrāšanai bērnam. Konts tiek atvērts uz bērna vārda, taču bērnu kā nepilngadīgu personu attiecībās ar banku līdz 18 gadu vecumam pārstāv vecāki vai aizbildnis. Pilngadības krājkonts ir noguldījums uz noteiktu termiņu no bērna dzimšanas līdz 18 gadu vecumam. Pilngadības krājkontu var neierobežoti papildināt un saņemt procentu ienākumus. Peļņas procenti reizi gadā tiek pieskaitīti noguldījuma summai.

Bērna krājkontam ir sekojošas iespējas:

- krāt naudu tieši bērna nākotnei,
- ierobežot trešo personu piekļūšanu noguldītajiem naudas līdzekļiem,
- saņemt mainīgus peļņas procentus,
- veikt noguldījumu dažādās valūtās.

¹ *Kas ir krājkonts?* Pieejams: <http://credpro.lv/kas-ir-krajkonts/> (skatīts 19.12.2016.)

Pieprasījuma noguldījums ir fizisko un juridisko personu naudas noguldījumus uz nenoteiktu laiku. Šis noguldījuma veids ir ērts, jo ir iespējams izmantot dažādus bankas piedāvātos pakalpojumus: konvertēt valūtu, izdarīt maksājumus, gan skaidra gan ar pārskaitījumu, izmantot internetbanku un citus norēķinus.¹

Pieprasījuma noguldījums ļauj brīvi rīkoties ar naudas līdzekļiem: jebkurā brīdī norēķinu kontā esošo summu var papildināt vai arī izņemt no bankas pēc klienta pieprasījuma, nezaudējot ienākumus no % maksājumiem. Turklāt bankas maksā noteiktu % par norēķinu kontā mēneša vidējo atlikumu.

Bankas gūst labumu no bezprocentu vai zemu procentu noguldījumiem, jo tās aizdod šo naudu par daudz augstākām procentu likmēm, nekā pašas maksā % par pieprasījuma noguldījumi. Pieprasījuma noguldījumu kontu apkalpošana veido lielāko īpatsvaru Latvijas komercbanku pasīvajās operācijās.²

Progresīvais noguldījums ir mūsdienīgs termiņnoguldījuma veids un sniedz iespēju piedalīties starptautiskajos investīciju tirgos, neriskējot ar ieguldīto pamatsummu. Piemēram, SEB banka regulāri piedāvā ieguldījumu iespējas Progresīvajā depozītā: to termiņš, minimālā summa, dalība, garantētie peļņas procenti un bāzes aktīvs tiek noteikti katram atsevišķam piedāvājumam un ienesīgums ir atkarīgs no katrā piedāvājumā noteiktā bāzes aktīva (indekss, akcijas, preces vai citi aktīvi) vērtības izmaiņām.³

Svētku depozīts ir īpašs piedāvājums privātpersonām, kas dod iespēju noteiktā laika periodā, piemēram, Ziemassvētkos, Lieldienās un Līgo noguldīt bankā brīvos naudas līdzekļus uz termiņu no 1 mēnešiem līdz 5 gadiem un saņemt paaugstinātus procentu ienākumus. Svētku depozītu nav iespējams papildināt vai pagarināt tā termiņu. Svētku depozītam tiek piemēroti fiksēti peļņas procenti, kas tiek izmaksāti termiņa beigās kopā ar depozīta summu. Līgumu var atvērt dažādās valūtās, turklāt ir iespēja izvēlēties sev vēlamo termiņu un izmantot vairākus Svētku depozītus vienlaikus.⁴

Svētku depozīti tiek veidoti ar mērķi bankai piesaistīt sevi lielākus finanšu resursus, un lai tas vieglāk izdotos, tad tiek veidotas dažādas kampaņas svētku laikā, kad cilvēkiem varētu rasties

¹ *Noguldījumi (depozīti)*. Pieejams: <http://profizgl.lu.lv/mod/book/tool/print/index.php?id=19908#ch4414> (skatīts 04.01.2017.)

² **Bikse V.** *Ekonomika un bankas*. Rīga: Latvijas Komercbanku asociācijas Konsultācijas un mācību centrs 2009. 175.lpp.

³ *Progresīvais depozīts*. Pieejams: <http://www.seb.lv/uzkrajumi-ieguldijumi/uzkrajumi/progresivais-depozits> (skatīts 19.12.2016.)

⁴ *Ziemassvētku depozīts*. Pieejams: https://www.mtbank.eu/lv_LV/news/?id=1424 (skatīts 19.12.2016.)

lielāka vēlme noguldīt. Noguldījumu procentu likmes arī tiek paaugstinātas, lai noguldījums izskatītos daudz pievilcīgāks.

Strukturētie noguldījumi. Tie ir riskanti noguldījumi, kuru peļņu ietekmē akciju cenu un indeksu svārstības, un var gadīties, ka klients zaudē daļu no sākotnēji ieguldītās naudas. Ieguldot naudu strukturētajā noguldījumā, klients potenciāli var gūt augstāku ienesīgumu nekā parastajā termiņnoguldījumā vai fiksēta ienākuma vērtspapīros, taču ar nosacījumu, ka tam piesaistītais indekss vai akciju cenas pieaug. Strukturētie noguldījumi tiek piesaistīti ļoti svārstīgiem lielumiem, tie ir dažādi indeksi, akciju, dārgmetālu vai preču cenas, valūtas u.c. Tādējādi tie dažkārt var būt ļoti ienesīgi, bet ja šie indeksi, akciju, dārgmetālu vai preču cenas samazinās, strukturētā noguldījuma ienesīgums var būt ļoti minimāls vai pat "0".

Strukturētajā noguldījumā ieguldītā pamatsumma parasti netiek zaudēta, ja indekss vai akciju cenas samazinās, taču ir jāreķinās, ka strukturētie noguldījumi ir ar dažādiem nosacījumiem. Ļoti riskanti ir strukturētie noguldījumi ar tā saukto "riskā prēmiju", kas piedāvā gūt vēl lielāku potenciālo ienesīgumu, ja piesaistītais indekss vai akciju cenas pieaug, taču īstenojoties nelabvēlīgiem scenārijiem pasaules finanšu instrumentu tirgos, klients zaudē šo riskā prēmiju, par kādu bija vienojušies ar banku, un parasti tas ir līdz 10% no sākotnējās iemaksas. Lai izvairītos no šāda iznākuma un nezaudētu sākotnēji ieguldītos līdzekļus, noteikti ir jāpievērš uzmanība vai piedāvātajā līgumā nav šāda nosacījuma par t.s. "riskā prēmiju".¹

Bankas rūpīgi strādā pie tā, lai radītu jaunus noguldījuma veidus, kas spētu apmierināt dažādas klienta vēlmes un vajadzības, ar katru gadu noguldījumu klāsts un iespējas kļūst ar vien plašākas un izdevīgākas. Tagad ļoti aktuāli ir tādi noguldījumi, kuros tiek dota iespēja jebkurā brīdī izņemt noguldīto summu vai saņemtos procentus, kas klientam ļauj brīvāk rīkoties ar saviem naudas līdzekļiem.

Svarīgākais faktors termiņnoguldījuma procentu likmes noteikšanai ir termiņš, uz kādu līdzekļi tiek izvietoti: jo ilgāks ir noguldījuma termiņš, jo lielāki ir procenti. Būtiska nozīme ir ienākuma izmaksas biežumam – jo retākas ir izmaksas, jo augstāka ir procentu likme, tas tiek darīts, jo komercbankas ir ieinteresētas turēt noguldītāja noguldītus līdzekļus pēc iespējami ilgāku laika posmu. Termiņnoguldījuma gadījumā nav paredzēta noguldījuma papildināšana. Termiņnoguldījums var kalpot kā nodrošinājums kredītam vai kredītkaršu saņemšanai.²

¹ *Noguldījums (depozīts).* Pieejams: <http://klientuskola.lv/lv/finansu-pakalpojumi/11-noguldijums-depozits.html> (skatīts 19.12.2016.)

² **Briede I., Liepiņa R.** *Bankas noguldījumi, to raksturojums un kontrole.* Rīga: Turība, 1997. 71 lpp.

Noguldījumu operāciju ietvaros dažreiz atsevišķi izdala krājnoguldījumus, jo dažus no krājnoguldījumu veidiem var attiecināt gan pie noguldījumiem uz pieprasījumu, gan pie termiņnoguldījumiem, tiem bieži vien ir abu šo noguldījumu iezīmes, tie ir līdzīgi noguldījumiem uz pieprasījumu, jo tos var neierobežoti papildināt un tie ir beztermiņa, bet termiņnoguldījumiem, jo tiem ir fiksēta procentu likme visa noguldījuma laika posmā un ja tos izņem bez bankas brīdināšanas var būt piemērotas soda sankcijas. Šiem noguldījumiem ir raksturīga specifiska to rašanās motivācija – taupības stimulēšana, mērķtiecīga līdzekļu uzkrāšana un diezgan augsts ienesīguma līmenis, kas tomēr ir zemāks nekā termiņnoguldījumiem, bet savukārt krājnoguldījumi ir vairāk likvīdi. Šie noguldījumi tiek piedāvāti tikai fiziskām personām, taču līdzekļus var iemaksāt arī juridiskā persona.¹

Svarīga nozīme banku konkurencē par resursu piesaisti ir procentu likmju elastībai un dažādībai, jo, stimulējot klientu noguldījumus, banka dažādiem noguldījumiem maksā dažādus procentus. Katra banka noguldījumu procentu likmes nosaka patstāvīgi, pamatojoties uz savas bankas noguldījumu politiku un orientējoties pēc Centrālās bankas refinansēšanas likmes un stāvokļa nauda tirgū. Likmju lielums ir atkarīgs no noguldījuma termiņa, summas, valūtas veida, kā arī no dažādiem citiem faktoriem.²

Procentu likme tiek dēvēta par apsolīto ienākumu par aizņemtajiem līdzekļiem. Tā ir naudas cena, ko aizņēmēji maksā naudas aizdevējam par aizdoto naudu. Procentu likmes lielumu jeb naudas cenu nosaka naudas piedāvājuma un naudas pieprasījuma attiecības. Savukārt procentu likmes lieluma izmaiņas ietekmē kopējo pieprasījumu un ekonomikas attīstību. Ekonomikā ir tik daudz atšķirīgu procentu likmju, cik valstī ir aizņēmuma veidu. Jebkura kredīta veida vai finanšu instrumenta ar fiksētu ienākumu procentu likmes lielums ir atkarīgs no situācijas naudas tirgū, kā arī no citiem nosacījumiem.

Procentu likmju izmaiņas ietekmē banku darbību un to peļņu³:

- Daļa noguldījumu bankās tiek glabāta bezprocentu pieprasījuma noguldījuma kontos. Šo kontu apkalpošanas izmaksas ir saistītas ar operāciju veikšanu filiāļu tīklā, klīringu u.c. banka peļņu nodrošina aizdevumu procentu likmju un noguldījumu apkalpošanas izmaksu

¹ **Saksonova S.** *Banku darbība*. Rīga: Latvijas Komerčbanku asociācijas Konsultāciju un mācību centrs, 2006. 91.lpp.

² **Briede I.** *Banku finanšu pakalpojumi*. Otrais, papildinātais izdevums. Rīga: Turība, 2004. 39 lpp.

³ **Bikse V.** *Ekonomika un bankas*. Rīga: Latvijas Komerčbanku asociācijas Konsultāciju un mācību centrs, 2009. 153.lpp.

starpība. Procentu likmes pieaugums pie nemainīgām bezprocentu noguldījumu apkalpošanas izmaksām palielina bankas peļņu;

- Aizņēmumu pieprasījums var samazināties, un bankām var kļūt grūtāk izmantot to rīcībā esošos noguldījumus peļņas gūšanai;
- Var pieaugt neatmaksāto parādu skaits, jo klienti nespēj nomaksāt augstākus aizdevumu procentus;
- Procentu likmju palielināšana parasti izraisa akciju un citu vērtspapīru tirgus cenu krišanos;
- Banku peļņa no aizdevumiem ar noteiktām nemainīgām procentu likmēm parasti samazinās, ja mainās ekonomiskie apstākļi.

Maksājамie procenti, no vienas puses, ir bankas izdevumi un tāpēc banka nav ieinteresēta augstā procentu likmes līmenī. No otras puses, banka ir spiesta uzturēt tādas procentu likmes noguldījumiem, kuras būtu pievilcīgas klientiem. Mēģinot piesaistīt īpaši liela apmēra un ilgtermiņa noguldījumus, komercbankas saviem klientiem piedāvā augstākas procentu likmes salīdzinot ar vidējām procentu likmēm noguldījumu tirgū, neņemot vērā procentu izdevumu pieaugumu, bieži vien šo stratēģiju pielieto nelielas bankas, jo tām ir lielāka nepieciešamība pēc noguldītāju resursiem, nekā lielām komercbankām. Bankai ar klientu savstarpēji vienojoties, procentu likmes lielums un procentu maksāšanas kārtība noguldījumiem tiek noteikta līgumā.

Ja līgumā nav atrunāts citādi:

- a) Par procentu aprēķināšanas laika posmu tiek pieņemts noguldījuma kalendāro dienu skaits. Šo aprēķinu pamatā ir gads, kurā nosacīti ir 360 dienas;
- b) Procenti ir jāmaksā katru gadu 31. decembrī, pilnīgi atmaksājot noguldījumu.¹

Klients zaudē prasījuma tiesības pret banku, ja 60 gadu laikā nav veikti nekādi darījumi ar šo noguldījumu. Noguldījumi, attiecībā uz kuriem iestājies noilgums, ir ieskaitāmi bankas ienākumos.

Komercbankas izmanto dažādas noguldījumu procentu aprēķināšanas metodes:

- vienkāršie procenti – katru periodu procenti tiek rēķināti par sākotnēji noguldītājiem naudas līdzekļiem. Parasti šo metodi lieto ilgtermiņa noguldījumu nākotnes vērtības aprēķināšanai;

¹ LR likums *Kredītiestāžu likums*. Latvijas Vēstnesis, Nr. 163 (446), 24.10.1995. (ar turpmākiem grozījumiem).
Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=37426> (skatīts 13.12.2016.)

- saliktie procenti – katra uzkrāšanas periodā beigās procenti tiek pieskaitīti noguldītājiem naudas līdzekļiem un nākamajā periodā procenti tiek rēķināti pieaugušajai kapitāla summai. Šo metodi parasti lieto, rēķinot īstermiņa noguldījumu nākotnes vērtību.¹

Pie vienādas nominālas procentu likmes, noguldījumi, kas ir izdarīti ar saliktajiem procentiem, noguldītājiem ir izdevīgāki, nekā noguldījumi, kas ir izdarīti ar vienkāršiem procentiem, jo noguldījuma termiņa beigās noguldītājs saņem: noguldījuma pamatsummu, aprēķinātos procentus par noguldīto pamatsummu, kā arī procentus par uzkrātajiem procentiem.

Tā kā Latvijas komercbankām ir dažādi noguldījumu veidi, tad nākamajā nodaļā autore apskatīs noguldījumu politiku AS Citadele banka.

1.3. Noguldījumu garantiju sistēma

Jebkurai valsts valdībai ir nepieciešama stabila un prognozējama situācija valstī un kā vienā no sastāvdaļām, valsts valdībai ir nepieciešams, lai komercbanku tirgus ir stabils un drošs. Tāpēc 1998.gada 3. jūnijā tika pieņemts Noguldījumu garantiju likums, kuru 2015. gada 01. jūlijā nomainīja jauna likuma redakcija. Šis likums nosaka vispārējos principus attiecībā uz klientu noguldījumiem komercbankās, kurām Latvijas Banka ir vai noguldījumu piesaistīšanas brīdī bija atļāvusi piesaistīt klientu noguldījumus, kā arī Noguldījumu garantiju fonda (tālāk tekstā NGF) veidošanas, pārvaldīšanas un izlietošanas kārtību. Šis likums arī parāda valsts rūpējas par noguldījumu tirgus stabilitāti, kvalitāti un drošumu.²

Šis likums paredz garantēto atlīdzību noguldītājiem, kuri ir noguldījuši naudas līdzekļus Latvijas komercbankās. Garantēta atlīdzība ir naudas summa, ko izmaksā NGF noguldītājam, kad komercbanka nespēj izmaksāt noguldījumus šādu iemeslu dēļ:

- Finanšu un kapitāla tirgus komisija (tālāk tekstā FKTK) ir anulējusi atļauju (licenci) kredītiestādes darbībai, un tiesa pasludinājusi noguldījumu piesaistītāju par likvidējamu, vai
- Tiesa ir pieņēmusi lēmumu par noguldījumu piesaistītāja bankrota procedūras uzsākšanu.³

Latvijā noguldījumu apdrošināšana ir obligāta visām komercbankām.

¹ Saksonova S. *Banku darbība*. Rīga: Latvijas Komercbanku asociācijas Konsultāciju un mācību centrs, 2006. 92.lpp.

² LR likums *Noguldījumu garantiju likums*. Latvijas Vēstnesis, Nr. 118 (5436), 01.07.2015. (ar turpmākiem grozījumiem). Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=274737> (skatīts 13.12.2016.)

³ turpat.

FKTK nodrošina līdzekļu uzkrāšanu Noguldījumu garantiju fondā, Noguldījumu garantiju fonda pārvaldīšanu un garantētas atlīdzības izmaksu, kā arī īsteno kreditoru prasījuma tiesības pret noguldījumu piesaistītāju izmaksātās atlīdzības apmērā.

Noguldījumu garantiju fondu veido:

- noguldījumu piesaistītāju maksājumi Noguldījumu garantiju likumā noteiktajā apjomā un kārtībā;
- vienreizēja iemaksa no valsts budžeta;
- Latvijas Bankas vienreizēja iemaksa.¹

Eiropas Komisijas 2015. gada 24. novembrī izteica iniciatīvas ar mērķi pakāpeniski līdz 2024. gadam ieviest Eiropas noguldījumu apdrošināšanas sistēmu un nodrošināt šo valstu noguldījumu sistēmu pilnu apdrošināšanu trīs posmos – pārapirošināšana, kopapirošināšana un pilna apdrošināšana, kura veicinās to, ka valstu sistēmas piesardzīgi pārvalda iespējamos riskus, kā arī stiprinās Eiropas banku savienību, palielinās banku un kooperatīvo krājaizdevu sabiedrību noguldītāju aizsardzību un vairo finanšu sistēmas stabilitāti. Eiropas noguldījumu apdrošināšanas sistēmu ir nākamais solis Eiropas banku savienības harmonizētās noguldījumu garantiju sistēmas izveidē, kas vērsts uz to, lai dalībvalstu noguldījumu garantiju fondi pakāpeniski tiek apvienoti Eiropas vienotajā noguldījumu apdrošināšanas fondā.

FKTK uzver, ka Latvijā atšķirībā no vairākām citām ES dalībvalstīm liela daļa nepieciešamo izmaiņu valsts sistēmas harmonizācijai atbilstoši ES tiesību aktiem jau nodrošinātas, jo nacionālā noguldījumu garantiju sistēma līdz šim ir bijusi pietiekami attīstīta – risku izvērtēšanā balstītas iemaksas Noguldījumu garantiju fondā, praktiskā procesa pieredze, veicot izmaksas gan no NGF uzkrātajiem līdzekļiem, gan nodrošinot papildu līdzekļus ar valsts aizdevuma starpniecību.

Sākot ar 2015. gada 3. ceturksni, Latvijas bankas un Kooperatīvās Krājaizdevu Sabiedrības veic iemaksas NGF saskaņā ar jauno Eiropas Savienības kārtību – iemaksu lielums tiek aprēķināts no katras bankas klientiem valsts garantēto noguldījumu (100 000 EUR) apjoma, maksājumiem piemērojot riska koeficientus, kā to paredz Eiropas centrālās bankas vadlīnijas. Tāpat ir precizētas to bankas klientu kategorijas, kuriem pienākas valsts garantētā atlīdzība.

¹ Par NGF, 09.05.2011. Pieejams: <http://www.fktk.lv/lv/klientu-aizsardziba/garantiju-fondu-darbiba/noguldijumu-garantiju-fonds/2011-05-09-par-ngf.html?highlight=WyJub2d1bGRcdTAxMmJqdW1pZW0iXQ> (skatīts 03.01.2017.)

Kopš 2015. gada 1. jūlija, kad, ieviešot ES Direktīvu par noguldījumu garantiju sistēmām, tika pieņemta Latvijas Noguldījumu garantiju likuma jaunā redakcija, oficiāli darbību sāka Eiropas banku savienības harmonizētā noguldījumu garantiju sistēma Latvijā. Bankām un Kooperatīvās Krājaizdevu Sabiedrībām tagad ir jauns pienākums – sniegt visiem klientiem noteikta apjoma informāciju par viņu noguldījumu aizsardzību.

Spēkā stājušās arī citas izmaiņas Latvijas noguldījumu garantiju sistēmā¹:

- iestājoties noguldījumu nepieejamībai, klients, kuram bijis īslaicīgi liels noguldījumu atlikums, kas atbilst likumā minētiem kritērijiem, vienlaikus ar standarta garantiju (kas ir 100 000 EUR) varēs pretendēt uz papildu garantēto atlīdzību vēl līdz 200 000 EUR;
- ja klientiem bijis kopīgs noguldījums, kas lielāks par standarta atlīdzību, un banka vai Kooperatīvās Krājaizdevu Sabiedrības būs savlaicīgi identificējusi katru šo noguldītāju, bankas maksātspējas gadījumā katrs varēs pretendēt uz garantēto atlīdzību;
- turpmāk valsts grantētā atlīdzība (100 000 EUR) attieksies arī uz pašvaldību un valsts pārvaldes iestāžu noguldījumiem, ja šo iestāžu budžets nepārsniedz 500 000 EUR;
- Latvijas NGF ir tiesības aizņemties no citu valstu noguldījumu garantijas sistēmām vai no komercbankas, kas samazina iespēju, ka garantēto atlīdzību izmaksai būs nepieciešami valsts līdzekļi;
- ja ir pieņemts lēmums glābt kādu Latvijas banku NGF ir tiesīgs piedalīties bankas iekšējā rekapitalizācijā, proti, NGF var uz laiku kļūt par glābjamās bankas akcionāru, ar mērķi vēlāk, kad bankas finansiālais stāvoklis uzlabosies, atgūst savus līdzekļus no bankas akciju pārdošanas. Šis NGF ieguldījums ir ierobežots ar garantēto atlīdzību summu, kuru fondam būtu jāizmaksā noguldītājiem bankas maksātspējas gadījumā;
- pakāpeniski tiek saīsināts termiņš, kurā ir jāsāk garantētās atlīdzības izmaksa, līdz kamēr 2024. gada 1. janvārī garantētās atlīdzības izmaksa būs jānodrošina astotajā darba dienā pēc noguldījumu nepieejamības iestāšanas dienas.

Atšķirībā no Eiropas banku savienības vienotā noregulējuma mehānisma, kura būtība paredz, ka finanšu līdzekļi tiek iemaksāti un pārvaldīti eirozonas valstu Vienotajā noregulējuma

¹ FKTK: Latvijas noguldījumu aizsardzības sistēma turpina nostiprināties, 26.11.2015. Pieejams: <http://www.fktk.lv/lv/mediju-telpa/pazinojumi-masu-informacijas-l/arhivs/2015/5395-fktk-latvijas-noguldijumu-aizsardzibas-sistema-turpina-nostiprinaties.html> (skatīts 19.12.2016.)

fondā, harmonizētajā noguldījumu garantiju sistēmā saskaņoti ir tikai klientu noguldījumu aizsardzības noteikumi, bet pats NGF pagaidām paliek katras valsts pārvaldībā.¹

Tā kā lielāko daļu savas darbības bankas finansē no noguldījumiem, tad nākamajā nodaļā autore apskatīs noguldījumu veidus AS Citadele bankā.

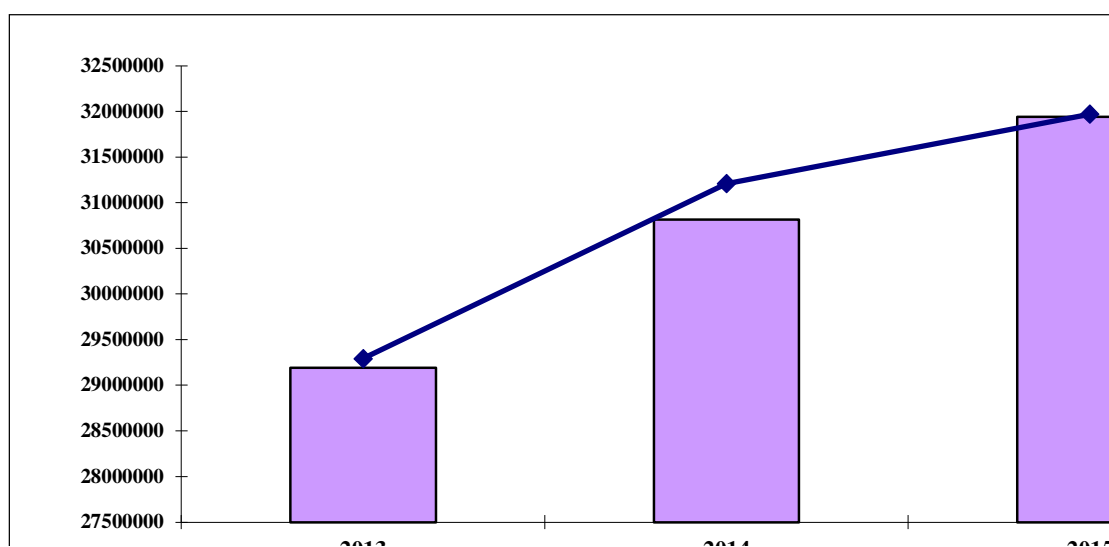
¹ FKTK: Latvijas noguldījumu aizsardzības sistēma turpina nostiprināties, 26.11.2015. Pieejams: <http://www.fktk.lv/lv/mediju-telpa/pazinojumi-masu-informacijas-l/arhivs/2015/5395-fktk-latvijas-noguldijumu-aizsardzibas-sistema-turpina-nostiprinaties.html> (skatīts 19.12.2016.)

2. AS Citadele banka noguldījumu analīze 2013.-2015.gados

2.1. Komercbanku noguldījumu analīze

Pirms pievērsties AS Citadele banka noguldījumu analīzei, autore nedaudz pievērsīs uzmanību Latvijas komercbanku kopējai noguldījumu analīzei.

Kā tika minēts iepriekš, Latvijas komercbanku galvenais resursu avots ir klientu noguldījumi. Noguldījumu pieņemšana ir galvenais pasīvo operāciju veids un pamatresurss aktīvo operāciju veikšanai.¹

2.1. att. Banku pasīvu un noguldījumu izmaiņas Latvijā 2013.-2015. gg., tūkst. eiro²

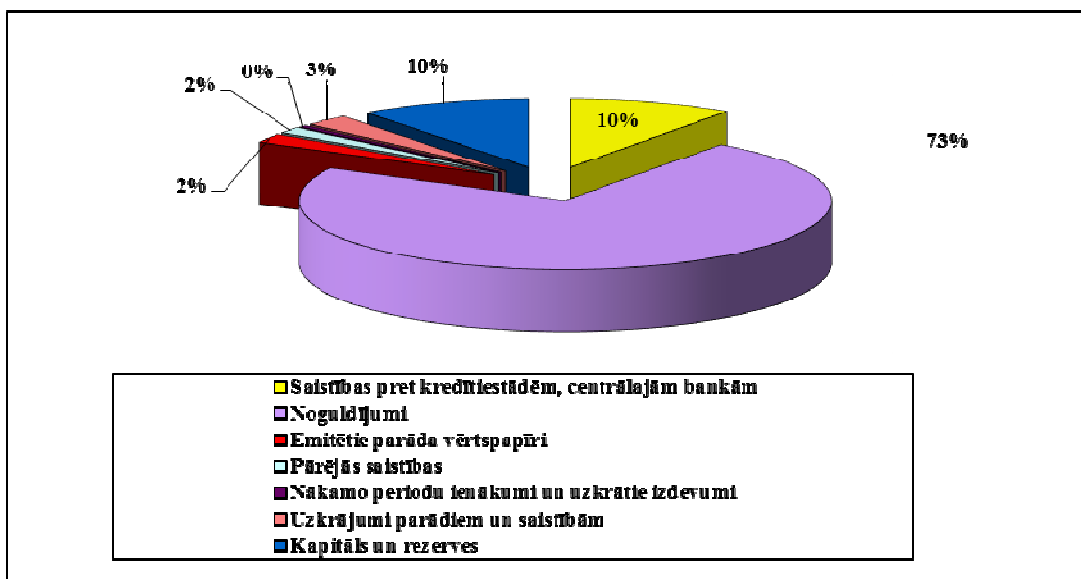
Pašlaik Latvijā darbojas 16 bankas un septiņas dalībvalstu banku filiāles. Kā redzams no 2.1. attēla datiem, laika posmā no 2013. gada līdz 2015. gadam Latvijas banku pasīvi ir auguši un to kopsumma 2015. gada beigās sasniedza 31,9 mljrd. eiro.

Kā redzams no 2.1.attēla, noguldījumi ir viens no visplašāk lietotajiem ieguldījumu veidiem Latvijā un to apjoms ar katru gadu palielinās un 2015. gada beigās sasniedza 23,2 miljardi eiro. Augstā prognozējamība ir viena no noguldījumu priekšrocībām – tiklīdz nauda tiek

¹ Saksonova S. *Banku darbība: Latvijas Komercbanku asociācija*. Konsultāciju un mācību centrs. Rīga: B.i., 2006. 84.lpp.

² *Pasīvi*. Latvijas Komercbanku Asociācija. Pieejams: <http://www.lka.org.lv/lv/statistika/pasivi.html> (skatīts 14.12.2016.)

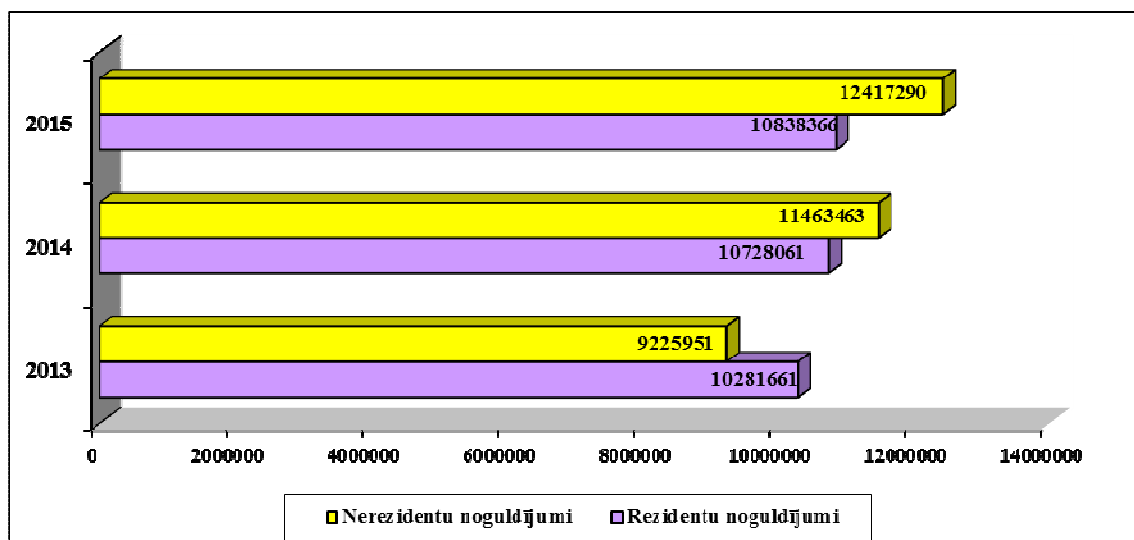
ievietota depozītā ir precīzi zināmi gan sagaidāmie peļņas procenti, gan tas, kad tie tiks izmaksāti. Noguldījumi tiek uzskatīti par visdrošāko un „lētāko” krāšanas veidu.¹

2.2. att. Banku pasīvu struktūra Latvijā 2015. gadā, %²

Pasīvu būtību vislabāk izskaidro 2.2.attēls. Kā redzams šajā attēlā, banku pasīvu galvenie finansēšanas avoti ir noguldījumi, tie sastāda 73% no visiem pasīviem.

Svarīgs faktors noguldījumu analizē ir noguldītāju sadalījums pēc rezidences (sk. 2.3.att.).

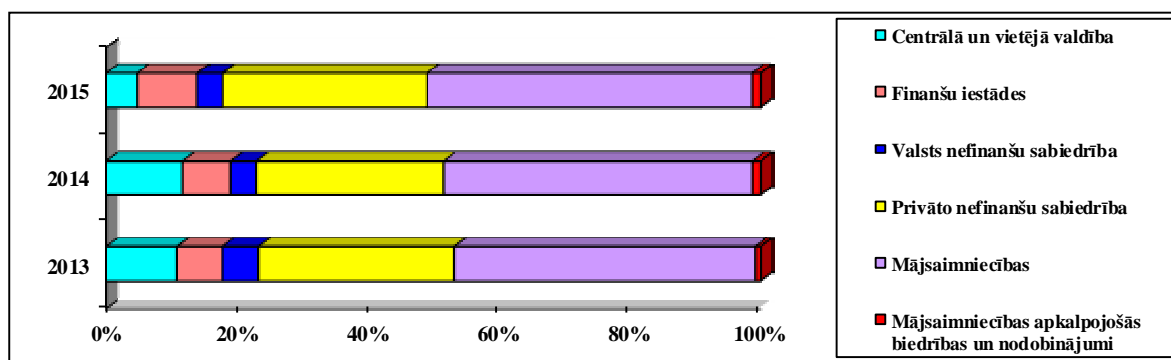
2.3. att. Noguldījumu sadalījums pēc rezidences Latvijā 2013.-2015. gg., tūkst. euro¹

¹ Saksonova S. *Noguldījuma jēdziens. Noguldījumu veidi*. Pieejams: <http://profizgl.lv/mod/book/view.php?id=19741&chapterid=4188> (skatīts 14.12.2016.)

² *Pasīvi*. Latvijas Komercbanku Asociācija. Pieejams: <http://www.lka.org.lv/lv/statistika/pasivi.html> (skatīts 14.12.2016.)

Analizējot 2.3. attēla dati ir jāsecina, ka laika periodā no 2013. gada auga gan rezidentu, gan nerezidentu noguldījumi. 2013. gadā rezidentu noguldījumi pārsniedza nerezidentu noguldījumu summas. Savukārt 2014.-2015.gados nerezidentu īpatsvars pārsniedza rezidentu noguldījumus.

Nerezidentu noguldījumu atlikuma kāpums strauji paātrinājās 2014. gada beigās un 2015.gada sākumā. To galvenokārt veicināja eiro kursa būtisks samazinājums attiecībā pret ASV dolāru un citām nozīmīgākajām valūtām, jo lielākā daļa nerezidentu noguldījumu veikta šajās valūtās. Tāpat nerezidentu noguldījumu apjomu pieaugumi ir saistīti ar to, ka attīstās biznesi un līdz ar rocības pieaugumu palielinās arī noguldījumu apjoms.²

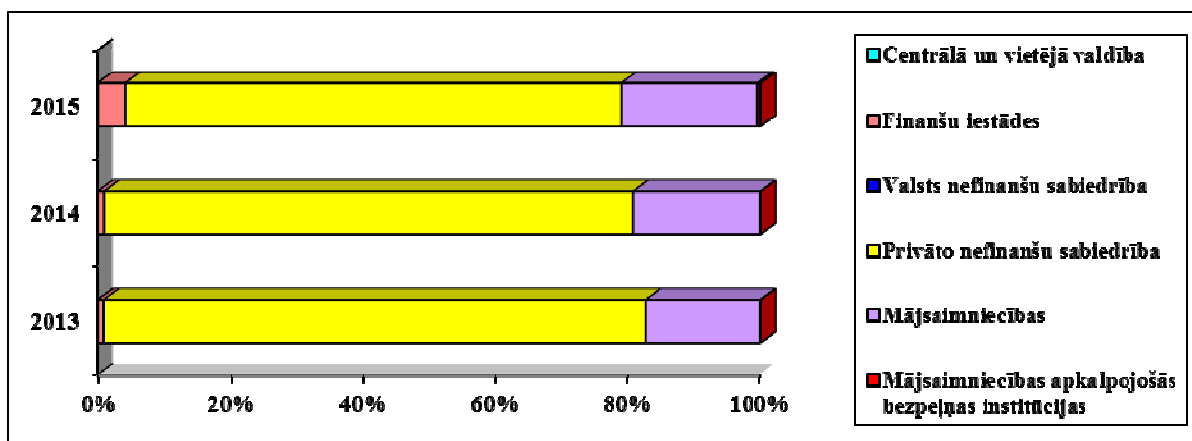
2.4. att. Rezidentu noguldījumu sadalījums Latvijā 2013.-2015. gg., %³

Kā ir redzams 2.4. attēlā, rezidentu noguldījumi analizējamā periodā auga. Rezidentu noguldījumu pieaugumu nosaka privātā nefinanšu sektora noguldījumi, īpaši mājsaimniecību noguldījumi, kuru palielināšanos savukārt veicina iedzīvotāju rīcībā esošo ienākumu kāpums un piesardzība tēriņos. Mājsaimniecību noguldījumu līmenis 2015. gada beigās bija 49,6%. Pieauga arī privāto nefinanšu sabiedrības noguldījumu īpatsvars, kurš 2015. gada beigās sasniedza 31,3% un finanšu institūciju noguldījumi (9,3%). Valdības noguldījumu atlikums 2014. gada beigās un 2015. gada sākumā saruka, jo 2015. gada janvārī valdība veica parāda atmaksu 1.2 mljrd. eiro apjomā.

¹ Pasīvi. Latvijas Komerčbanku Asociācija. Pieejams: <http://www.lka.org.lv/lv/statistika/pasivi.html> (skatīts 14.12.2016.)

² Banku darbība Latvijā 2015. gadā – stabilas attīstības gads. 18.02.2016. Pieejams: <http://www.fktk.lv/lv/mediju-telpa/pazinojumi-masu-informacijas-l/2016/5595-banku-darbiba-latvija-2015-gada-stabilas-attistibas-gads.html> (skatīts 03.01.2017.)

³ Pasīvi. Latvijas Komerčbanku Asociācija. Pieejams: <http://www.lka.org.lv/lv/statistika/pasivi.html> (skatīts 14.12.2016.)

2.5. att. Nerezidentu noguldījumu sadalījums Latvijā 2013.-2015. gg., %¹

Apskatot 2.5.attēla datus, var secināt, ka lielāko īpatsvaru aizņem nerezidentu privāto nefinanšu sabiedrības noguldījumi.

Apsakot Latvijas komercbanku kopējo noguldījumu analīzi, autore tālāk pievērsīs uzmanību tieši AS Citadele banka noguldījumiem.

2.2. AS Citadele banka piedāvājuma analīze

AS Citadele banka ir Latvijas vietējā banka, kas piedāvā banku, finanšu un kapitāla pārvaldības pakalpojumus.

2.6. att. AS Citadele banka logotips²

¹ Pasīvi. Latvijas Komerčbanku Asociācija. Pieejams: <http://www.lka.org.lv/lv/statistika/pasivi.html> (skatīts 14.12.2016.)

² Par Citadele banku. AS Citadele banka. Pieejams: <http://www.citadele.lv/lv/> (skatīts 15.12.2016.)

AS Citadele banka tika dibināta 2010. gada 30. jūnijā. Patstāvīgu darbību tā sāka 2010. gada 1. augustā pēc Parex bankas restrukturizācijas veiksmīgas pabeigšanas, kuras laikā toreizējās Parex bankas labie aktīvi tika pārnesti uz jaundibināto banku Citadele.

2011. gada maijā valsts pieņēma lēmumu par tai piederošo akciju pārdošanu, un īstenoja procesu, lai bankai piesaistītu stabilu ilgtermiņa investoru. 2014. gada 16. septembrī Latvijas valdība pieņēma lēmumu valstij piederošās Citadeles akcijas pārdot starptautiskai investoru grupai ar pieredzi banku sektorā, kuru pārstāv ASV investīciju holdinga „Ripplewood Holding LLC” dibinātājs Tims Kolins. Valdības lēmumu un izvēlēto investoru pozitīvi novērtēja arī otrs bankas akcionārs – Eiropas Rekonstrukcijas un attīstības banka.

2015. gada aprīlī par bankas Citadele akcionāru kļuva „Ripplewood Advisors LLC” meitas kompānija „AR Citadele Holdings LLC” un 12 starptautisku investoru grupa. Bankas akcionāru vidū ir tādi pazīstami investori kā bijušais ASV Federālo rezervju sistēmas priekšsēdētājs Pols Volkers un bijušais Pasaules Bankas prezidents Džeims D. Volfensons. Bankas akcionāru vidū ir arī viens no lielākajiem hedžfondiem pasaulē „Baupost Group”, kas pārvalda respektablu institucionālo un privāto investoru kapitālu.

75% plus viena Citadele bankas akcija pieder investīciju kompānijai “Ripplewood Advisors LLC” un starptautisku investoru grupai. Otrs bankas akcionārs ir Eiropas Rekonstrukcijas un attīstības banka, kuras īpašumā ir 25% mīnus viena akcija.¹

Citadele banka ir Citadeles grupas mātes uzņēmums. Citadeles grupas pamata tirgus ir Baltijas valstis - Latvija, Lietuva un Igaunija.

Citadeles *vīzija* ir kļūt par vērtīgāko vietējo finanšu grupu Baltijas valstīs:

- nodrošinot bankas akcionāriem pastāvīgu bankas grupas finanšu vērtības pieaugumu;
- tiecoties būt par labāko finanšu partneri mūsu klientiem visos segmentos ;
- nodrošinot bankas darbiniekiem dinamisku, izaicinājumiem un sasniegumiem labvēlīgu darba vidi.

¹ Par Citadele banku. AS Citadele banka. Pieejams: <http://www.citadele.lv/lv/> (skatīts 15.12.2016.)

Citadeles *misija* ir attīstīt Citadeli par vienkāršu, uzticamu un sociāli atbildīgu uzņēmumu:

- vienkāršu - piedāvājot klientu pašreizējām un nākotnes vajadzībām atbilstošus pakalpojumus saprotamā un ērtā veidā;
- uzticamu - nodrošinot korporatīvo pārvaldību, kas ļauj akcionāriem, klientiem un sabiedrībai pārliecināties par profesionalitāti un godīgumu visās bankas grupas darbības jomās.
- sociāli atbildīgu - ar Citadeles darbinieku zināšanām, klientu bāzi un resursiem uzņemamies rūpes par konkrētām jomām sabiedrībā, lai uzlabotu to stāvokli un sabiedrības stāvokli kopumā.

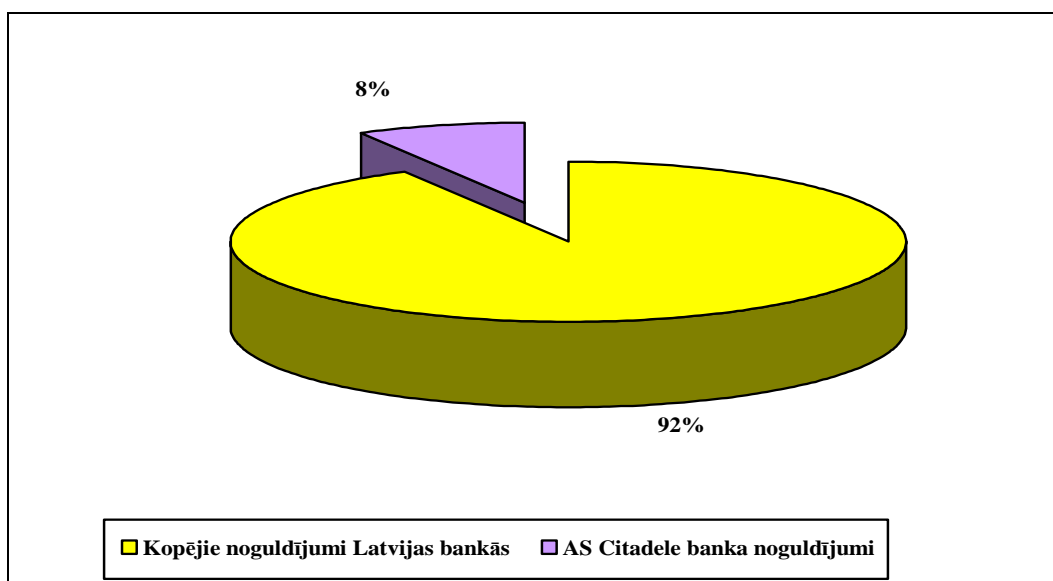
Citadele banka biznesa stratēģija ir balstīta uz trīs galvenajiem klientu segmentiem:

- privātpersonu un mazo un vidējo uzņēmumu apkalpošana;
- korporatīvo klientu apkalpošana;
- privātā kapitāla pārvaldība.¹

Nedaudz raksturojot bankas darbību, tālāk autore veiks AS Citadele banka noguldījumu analīzi.

Vispirms autore noteiks cik lielu daļu no kopējiem Latvijas banku noguldījumiem aizņem AS Citadele banka noguldījumi (skat. 2.7.att.)

¹ Par Citadele banku. AS Citadele banka. Pieejams: <http://www.citadele.lv/lv/> (skatīts 15.12.2016.)

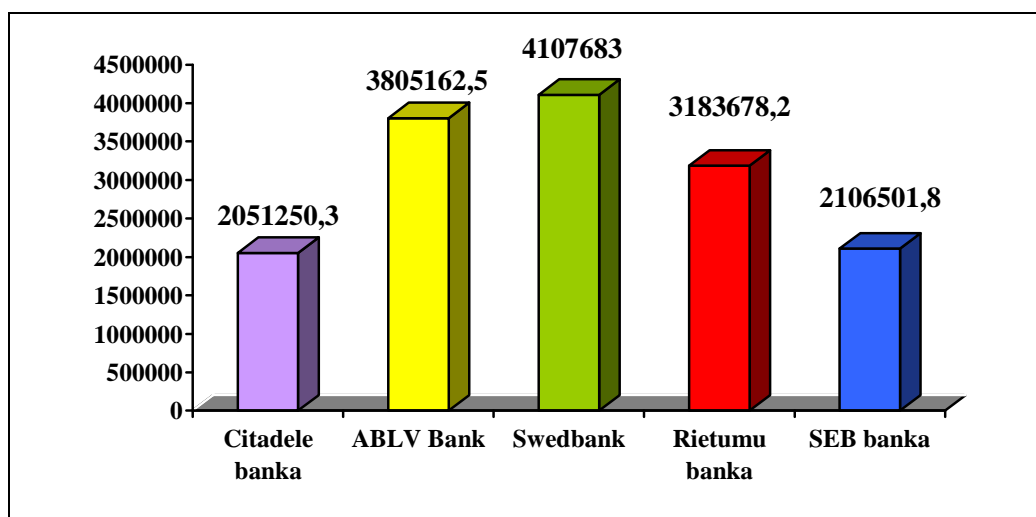
2.7. att. AS Citadele banka noguldījumu daļa kopējo noguldījumu sastāvā uz 31.12.2015., %¹

Kā redzams 2.7. attēlā, 2015. gada beigās AS Citadele banka noguldījumi sastādīja gandrīz 8% no kopējiem banku noguldījumiem un ieņēma 5 vietu banku starpā. Apskatot pārējo četru banku noguldījumu apjomus, var secināt, ka tie ierindojas sekojoši:

- pirmajā vietā AS Swedbank – 17,7%;
- otrajā vietā ABLV Bank – 16,4%;
- trešajā vietā Rietumu banka – 13,7%;
- ceturtajā vietā SEB banka – 9,0%.

Shematiski to var attēlot šādi (skat. 2.8.att.)

¹ Pasīvi. Latvijas Komerčbanku Asociācija. Pieejams: <http://www.lka.org.lv/lv/statistika/pasivi.html> (skatīts 14.12.2016.)

2.8. att. Piecas lielākās bankas pēc noguldījumu summas uz 31.12.2015., tūkst. eiro¹

Kā redzams 2.8. attēlā, AS Swedbank noguldījumi sastāda 4,1 miljards eiro, tad seko ABLV Bank ar 3,8 miljardiem eiro noguldījumiem, Rietumu banka – 3,1 miljards eiro un SEB banka – 2,1 miljards eiro noguldījumu.

2.1. tabula

Piecu lielāko banku pēc noguldījumu summas sadalījumā pēc termiņiem 2015. gada beigās²

Nr.p.k.	Bankas nosaukums	Noguldījumu sadalījums pēc termiņiem			
		Pieprasījuma noguldījumi, EUR	Pieprasījuma noguldījumi, %	Termiņ-noguldījumi, EUR	Termiņ-noguldījumi, %
1	AS Swedbank	3 479 003,4	17,70	628 679,6	17,48
2	ABLV Bank	3 736 554,8	19,01	68 607,8	1,91
3	Rietumu banka	2 813 973,2	14,31	369 704,9	10,28
4	SEB banka	1 740 121,9	8,85	366 379,9	10,19
5	Citadele banka	1 605 765,0	8,17	445 485,3	12,39
	Banku sektors kopā	19 659 800,0	100,00	3 595 855,8	100,00

Analizējot piecu lielāko banku noguldījumus attiecībā no termiņiem, tās ierindojas sekojoši:

¹ Pasīvi. Latvijas Komercbanku Asociācija. Pieejams: <http://www.lka.org.lv/lv/statistika/pasivi.html> (skatīts 14.12.2016.)

² Pasīvi. Latvijas Komercbanku Asociācija. Pieejams: <http://www.lka.org.lv/lv/statistika/pasivi.html> (skatīts 14.12.2016.)

1. Pieprasījuma noguldījumi:

- 1.vieta – ABLV Bank (19,01%);
- 2.vieta – AS Swedbank (17,7%);
- 3.vieta – Rietumu banka (14,31%);
- 4.vieta - SEB banka (8,85%);
- un 5 vietā atrodas mūsu analizējamā AS Citadele banka – 8,17%.

2. Termiņnoguldījumi:

- 1.vieta – AS Swedbank (17,48%);
- 2.vieta – AS Citadele banka (12,39%);
- 3.vieta – Rietumu banka (10,28%);
- 4.vieta - SEB banka (10,19%);
- 5.vieta – ABLV Bank (1,91%).¹

Izanalizējot AS Citadele banka informāciju, autore atklāja, ka šī banka piedāvā sekojošus noguldījumu veidus:

- termiņdepozīts;
- drošības depozīts;
- krājkonts +;
- maxi krājkonts;
- 3D krājkonts;
- bērna pilngadības krājkonts;
- uzkrājums +.²

Termiņdepozīts ir garantēta peļņa drošā noguldījumā uz noteiktu termiņu, bez maksas par noformēšanu un uzturēšanu.

Noformējot termiņdepozītu AS Citadele banka klients gūs sekojošus ieguvumus:

- fiksētu procentu likmi visu noguldījuma termiņa laiku;
- iespēju noguldīt līdzekļus 5 dažādās valūtās;
- bezmaksas noformēšanu un uzturēšanu;
- iespēju automātiski pagarināt pamatsummu termiņa beigās;

¹ *Banku darbība Latvijā 2015. gadā – stabilas attīstības gads.* 18.02.2016. Pieejams: <http://www.fktk.lv/lv/mediju-telpa/pazinojumi-masu-informacijas-l/2016/5595-banku-darbiba-latvija-2015-gada-stabilas-attistibas-gads.html> (skatīts 03.01.2017.)

² *Noguldījumi.* AS Citadele banka. Pieejams: <https://www.citadele.lv/lv/tariffs/savings/cumulative-plus/#business/> (skatīts 14.12.2016.)

- termiņdepozīts var kalpot arī kā nodrošinājums maksājumu kartes kredītlimita piešķiršanai;
- īpašus lojalitātes programmas nosacījumus;
- labākus procentu likmes pensionāriem;
- noguldījumiem virs 35 000 EUR (ekvivalents citā valūtā var tikt piedāvātas paaugstinātas procentu likmes).

Ir noteiktas minimālās noguldījuma summas - EUR 150; GBP 100; USD 200; AUD 200 vai RUB 10 000. Noguldījumu termiņš svārstās no 1 mēneša līdz 10 gadiem. Tāpat var izvēlēties procentu izmaksas termiņu: izvēlētā termiņa beigās vai katru mēnesi. Termiņdepozītu nav iespējams papildināt. Noformējot termiņdepozītu internetbankā visās valūtās un noguldījumu termiņos, tiek piedāvāta paaugstināta gada procentu likme, salīdzinājumā ar filiālēs piedāvātajām. Pārtraucot līgumu pirms termiņa beigām, tiek zaudēti jau uzkrātie procenti un tiek piemērota komisijas maksa 1% apmērā no termiņdepozīta summas.

2.2. tabula

AS Citadele banka termiņdepozītu procentu likmes spēkā no 12.09.2016.¹

<i>Minimālā summa/ termiņš</i>	<i>EUR 150</i>	<i>USD 200</i>	<i>GBP 100</i>	<i>AUD 200</i>	<i>RUB 10 000</i>
<i>1 mēnesis</i>	-	-	0,20%	1,50%	4,50%
<i>3 mēneši</i>	-	-	0,30%	1,70%	5,0%
<i>6 mēneši</i>	0,01%	0,9%	0,4%	1,8%	5,5%
<i>9 mēneši</i>	0,01%	1,0%	0,5%	1,9%	6,0%
<i>1 gads</i>	0,35%	1,3%	0,7%	2,1%	7,0%
<i>1,5 gads</i>	0,4%	1,4%	-	-	-
<i>2 gadi</i>	0,5%	1,6%	1,0%	2,2%	7,0%
<i>3 gadi</i>	1,0%	1,8%	1,5%	2,4%	7,0%
<i>5 gadi</i>	1,4%	2,0%	1,7%	2,8%	7,0%
<i>7 gadi</i>	1,7%	2,3%	-	-	-
<i>10 gadi</i>	2,0%	2,5%	-	-	-

¹ Termiņdepozīts. AS Citadele banka. Pieejams: <http://www.citadele.lv/lv/tariffs/savings/fixed/> (skatīts 18.12.2016.)

Kā redzams 2.2.tabulā, AS Citadele banka termiņdepozītu procentu likmes pieaug, palielinoties noguldījuma termiņam. Jo ilgāks ir noguldījuma termiņš, jo lielāki ir procenti, tas ir tāpēc, ka komercbankas ir ieinteresētas piesaistīt naudas resursus uz iespējami ilgāku laika periodu.

Tāpat noguldījuma likmes ir atšķirīgas valūtu griezumā. Viszemākās procentu likmes ir noguldījumiem nacionālajā valūtā. Visaugstākās procentu likmes ir termiņdepozītiem, kuri noguldīti Krievijas rubļos. Līdztekus AS Citadele banka ir noteikusi minimālo termiņdepozītu summu atkarībā no noguldījumu valūtas.

Maxi krājkonts un krājkonts + dod iespēju krāt naudas līdzekļus saviem nākotnes mērķiem atsevišķi no saviem ikdienas tēriņiem. Tas ir beztermiņa noguldījums ar mainīgu procentu likmi, bez ierobežojumiem papildināt sev ērtā laikā un iespēju brīvi rīkoties ar uzkrātajiem līdzekļiem.

Šim noguldījuma veidam ir savas priekšrocības:

- iespēja saņemt 3 reizes lielākus peļņas procentus, salīdzinot ar Maxi krājkontu;
- papildināšanas notiek atbilstoši klienta iespējām;
- konta atvēršana un apkalpošana notiek bez maksas;
- var sākt krāt no jebkuras summas.

Krājkonts + noguldījumam ir noteikta gada procentu likme:

- 0,3% veicot noguldījumus eiro valūtā;
- 0,55% veicot noguldījumus USD.

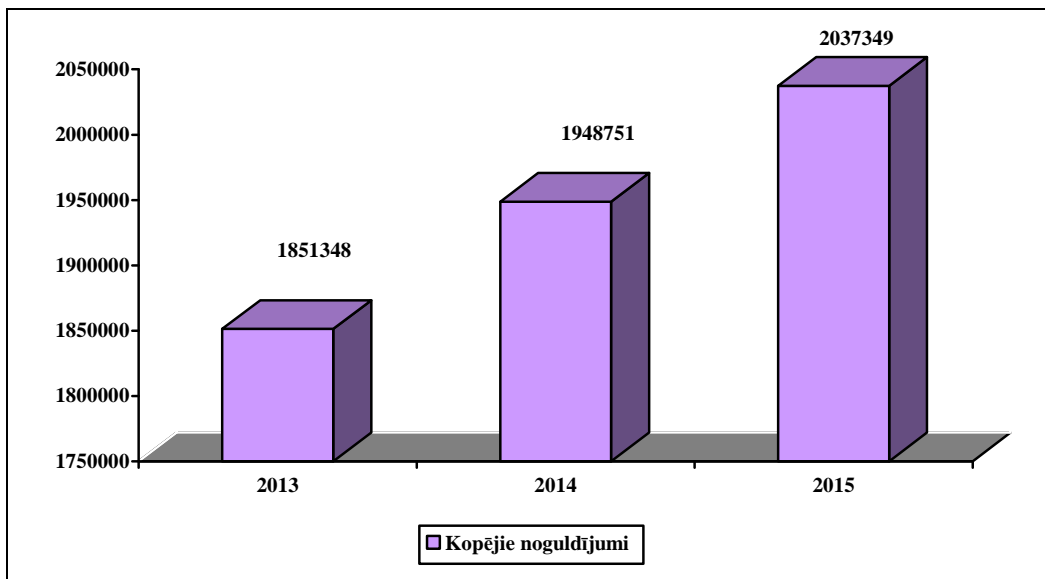
Maxi krājkonts pieņem noguldījumus eiro valūtā, un tam ir noteikta 0,10 gada procentu likme.

Bērna pilngadības krājkonts ļauj vecākiem sakrāt naudu savam bērnam. Konts tiek atvērts uz bērna vārdu, taču bērnu kā nepilngadīgu personu attiecībās ar banku līdz 18 gadu vecumam pārstāv vecāki vai aizbildnis. Noguldījumus var veikt gan eiro valūtā, gan USD vai GBP. Šim noguldījumam ir noteikta minimālā naudas summas iemaksa līguma noslēgšanas brīdī: EUR 35, USD 50 vai GBP 25. Bērnu pilngadības krājkonta gada procentu likme visām valūtām ir 1,5%.¹

¹ *Bērna pilngadības krājkonts*. AS Citadele banka. Pieejams: <https://www.citadele.lv/lv/tariffs/savings/child/> (skatīts 15.12.2016.)

2.3. Noguldījumu portfeļa analīze AS Citadele bankā 2013.-2015.gados

Pievēršoties AS Citadele banka noguldījumu analīzei, vispirms autore analizēs noguldījumu izmaiņas.

2.9. att. Kopējo noguldījumu izmaiņas AS Citadele bankā 2013.-2015. gg., tūkst. eiro¹

Kā redzams 2.9.attēlā, AS Citadele banka kopējie noguldījumi analizējamā periodā pieauga. 2015. gada beigās noguldījumu summa sasniedz 2,0 miljardi eiro un salīdzinājumā ar 2013. gadu tie pieauga par 186 001 tūkst. eiro jeb par 9%.

Var atzīmēt, ka noguldījumi saglabājās kā galvenais bankas finansējuma avots. Noturīga noguldījumu bāze ir viens no atslēgas pīlāriem veiksmīgai bankai un viens no galvenajiem finansējuma avotiem. Tādēļ privātpersonu noguldījumi un uzņēmumu līdzekļu pārvaldīšanas risinājumi turpinās spēlēt nozīmīgu lomu AS Citadeles banka klientu piedāvājumos un stratēģijā.

¹ Gada pārskati. AS Citadele banka. Pieejams: <http://www.cblgroup.com/lv/citadele-group/citadele-bank-latvia/financial-statements/> (skatīts 18.12.2016.)

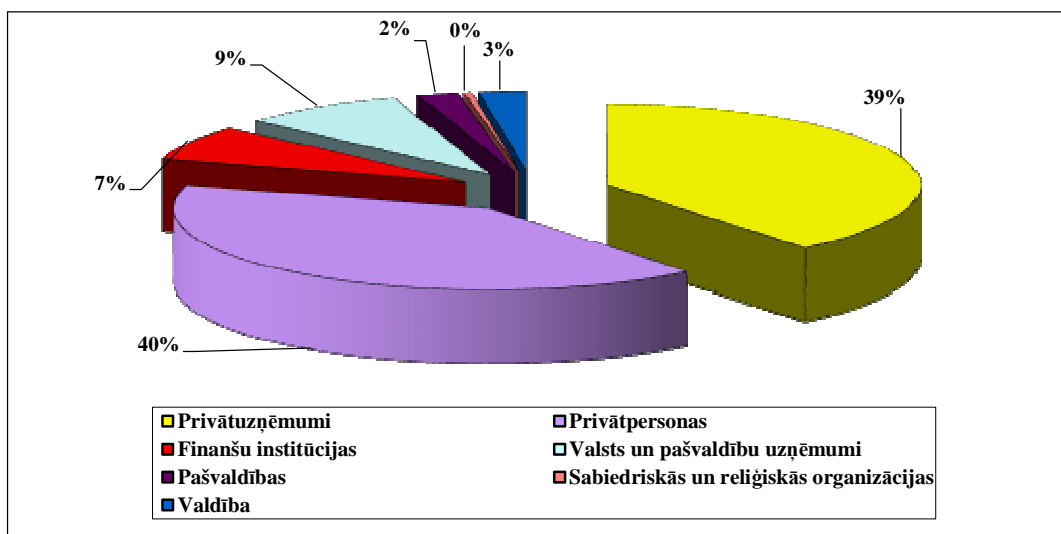
AS Citadele banka noguldījumu summas sadalījumā pēc noguldītāju veidiem 2013.-2015. gg., tūkst.eiro¹

<i>Gads / noguldītāji</i>	<i>2013</i>	<i>2014</i>	<i>Izmaiņas pret 2013.g.</i>	<i>2015</i>	<i>Izmaiņas pret 2014.g.</i>
<i>Privātuzņēmumi</i>	<i>726 131</i>	<i>825 905</i>	<i>+99 774</i>	<i>850 492</i>	<i>+24 587</i>
<i>Privātpersonas</i>	<i>747 122</i>	<i>801 983</i>	<i>+54 861</i>	<i>860 243</i>	<i>+58 260</i>
<i>Finanšu institūcijas</i>	<i>130 955</i>	<i>156 198</i>	<i>+25 243</i>	<i>144 397</i>	<i>-11 801</i>
<i>Valsts un pašvaldību uzņēmumi</i>	<i>155 868</i>	<i>126 589</i>	<i>-29 279</i>	<i>102 404</i>	<i>-24 185</i>
<i>Pašvaldības</i>	<i>37 979</i>	<i>20 303</i>	<i>-17 676</i>	<i>10 853</i>	<i>-9 450</i>
<i>Sabiedriskās un reliģiskās organizācijas</i>	<i>7 329</i>	<i>10 605</i>	<i>+3 276</i>	<i>64 432</i>	<i>+53 827</i>
<i>Valdība</i>	<i>45 964</i>	<i>7 168</i>	<i>-38 796</i>	<i>4 528</i>	<i>-2 640</i>
<i>Kopā noguldījumi</i>	<i>1 851 348</i>	<i>1 948 751</i>	<i>+97 403</i>	<i>2 037 349</i>	<i>+88 598</i>

Apskatot 2.3.tabulas datus, var secināt, ka analizējamā periodā privātuzņēmumu, privātpersonu un sabiedrisko un reliģisko organizāciju noguldījumi ar katru gadu pieaug. Būtiski samazinājās valsts un pašvaldību uzņēmumu un valdības noguldījumu summas. Tas ir saistīts ar to, ka 2014. gada 16. septembrī, noslēdzoties konkursa procedūrai, Latvijas valdība izlēma pārdot sev piederošās 75% bankas Citadele akciju uzņēmumam “Ripplewood Advisors LLC” un starptautiskai investoru grupai, kuru veidoja 12 investori.

Zemāk autore shematiski attēloja noguldījumu struktūru 2013.-2015.gados (skat. 2.10., 2.11., 2.12. att.)

¹ Gada pārskati. AS Citadele banka. Pieejams: <http://www.cblgroup.com/lv/citadele-group/citadele-bank-latvia/financial-statements/> (skatīts 18.12.2016.)

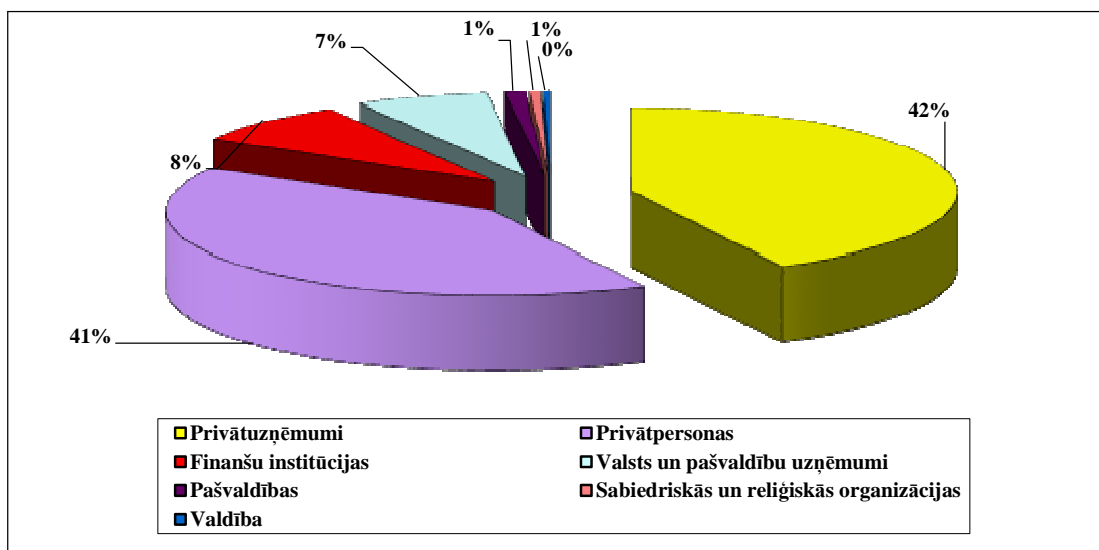
2.10. att. AS Citadele banka noguldījumu struktūra 2013. gadā,¹

Kā redzams 2.10. attēlā, privātuzņēmumu un privātpersonu noguldījumi 2013. gadā sastādīja apmēram vienādu daļu no kopējiem noguldījumiem, proti 39% un 40%. Vismazāko noguldījumu daļu 2013. gadā sastādīja sabiedrisko un reliģisko organizāciju noguldījumi.

2013. gadā AS Citadele banka veica veiksmīgo „Maxi krājkonta” kampaņu, kura tika īstenota, Latvijai gatavojoties eiro ieviešanai, kas ļāva palielināt gan noguldījumu apmēru, gan klientu skaitu, piesaistot privātpersonas ar skaidras naudas uzkrājumiem latos.

Tāpat 2013. gada 23. septembrī, pēc “GE Money Bank” lēmuma aiziet no Latvijas tirgus, AS Citadele banka pārņēma tās privātpersonu un uzņēmumu norēķinu kontu, noguldījumu, krājkontu un kredītu apkalpošanu.

¹ Gada pārskati. AS Citadele banka. Pieejams: <http://www.cblgroup.com/lv/citadele-group/citadele-bank-latvia/financial-statements/> (skatīts 18.12.2016.)

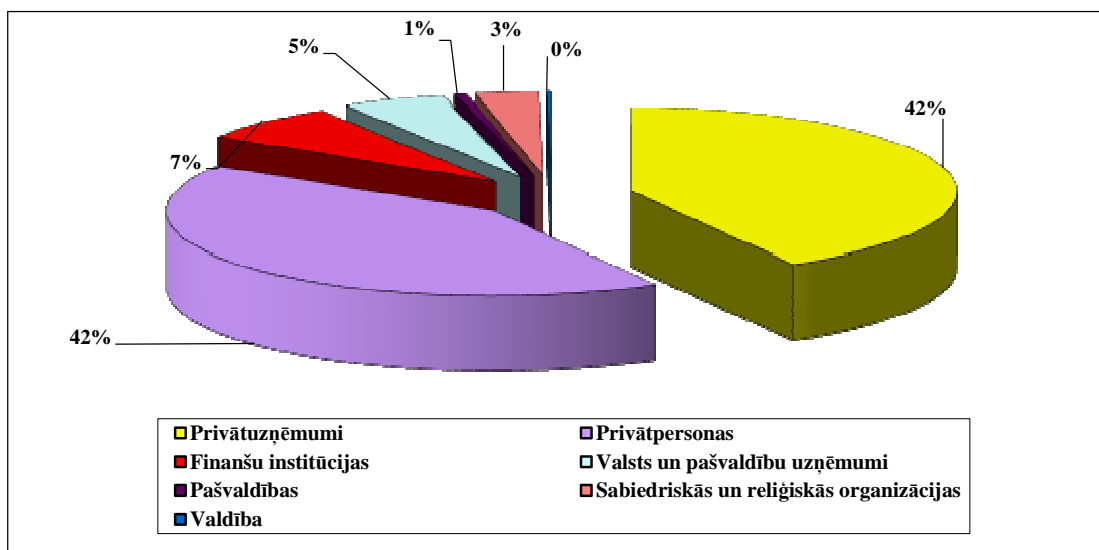
2.11. att. AS Citadele banka noguldījumu struktūra 2014. gadā,%¹

2014. gadā AS Citadele banka klientu lokam pievienojās 17 000 jauni klienti privātpersonas un nepilni 3 000 klienti uzņēmumu segmentā. Privātā kapitāla pārvaldīšanas jomā tika sasniegts pieaugums, neskatoties uz sarežģīto ģeopolitisko situāciju. 2014. gadā sadarbību ar banku privātā kapitāla pārvaldīšanas jomā uzsāka vairāk nekā 1 600 jauni klienti. Šī segmenta klientu noguldījumu portfelis kopumā palielinājās gandrīz par 55 miljonus eiro, sasniedzot 802 miljonus eiro.

Arī eiro ieviešanas laiks AS Citadele banka vienlaikus veica noguldījumu un aizdevumu apjoma palielināšanos.

2014. gada beigās nedaudz samazinājās valsts un pašvaldību uzņēmumu, vadības un pašvaldību noguldījumu daļas kopējo noguldījumu struktūrā. Tas ir saistīts ar to, ka šajā gadā Latvijas valdība izlēma pārdot sev piederošās 75% AS Citadele banka akciju.

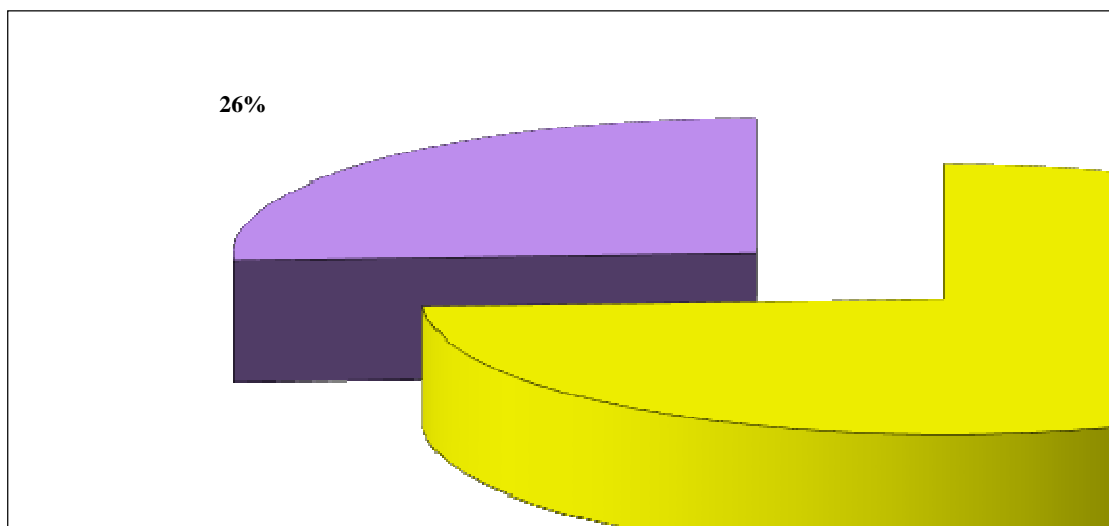
¹ Gada pārskati. AS Citadele banka. Pieejams: <http://www.cblgroup.com/lv/citadele-group/citadele-bank-latvia/financial-statements/> (skatīts 18.12.2016.)

2.12. att. AS Citadele banka noguldījumu struktūra 2015. gadā, %¹

Salīdzinot 2.12. attēla datus, kur ir attēlota AS Citadele banka noguldījumu struktūra 2015. gada beigās, ar 2014. gadu, ir redzams, ka arī šajā gadā ir novērojams samazinājums valsts un pašvaldību uzņēmumu, vadības un pašvaldību noguldījumos. Sabiedrisko un reliģisko organizāciju noguldījumi ir palielinājušies par 3%, salīdzinot ar 2013. gadu.

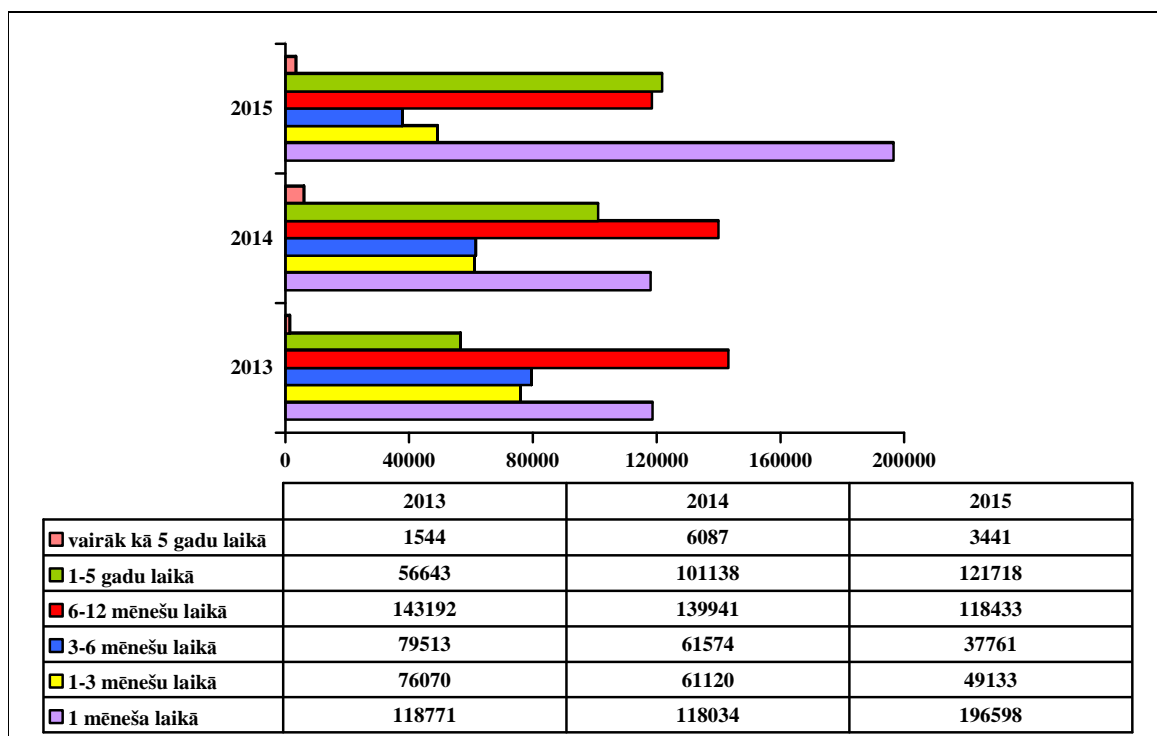
Arī 2015. gadā ir palielinājās privātuzņēmumu un privātpersonu noguldījumi, kas ļāva saglabāt stabilu likviditātes profilu.

2.13. att. AS Citadele banka noguldījumu sadalījums pēc termiņiem uz 31.12.2015., %¹

¹ Gada pārskati. AS Citadele banka. Pieejams: <http://www.cblgroup.com/lv/citadele-group/citadele-bank-latvia/financial-statements/> (skatīts 18.12.2016.)

Apskatot 2.13.attēla datus ir redzams, ka līdztekus pārējām Latvijas bankām, arī AS Citadele banka pieprasījuma noguldījumi sastāda lielāko daļu, proti 74%. Savukārt termiņnoguldījumiem atliek 26% no kopējiem noguldījumiem. 2.14.attēlā autore apskatīs termiņnoguldījumu sadalījumu pēc termiņiem.

2.14. att. AS Citadele banka noguldījumu sadalījums pēc atmaksa termiņiem 2013.-2015. gg., tūkst. eiro²

Analizējot 2.14.attēla datus, ir redzams, ka 2015. gadā termiņnoguldījumi (ar atmaksas termiņu 1 mēnesis) palielinājās par 65% salīdzinājumā ar 2013. gadu. Termiņnoguldījumi, kuri atmaksājas 1-3 mēnešu laikā nedaudz samazinājās. No 1 līdz 5 gadiem atmaksājami noguldījumi arī 2015. gadā palielinājās salīdzinājumā ar 2013. gadu par 65 075 tūkst.eiro jeb 2 reizes. Tas varētu būt izskaidrojams ar to, ka 2014. gada marta mēnesī atbilstoši tirgus tendencēm Citadele

¹ Gada pārskati. AS Citadele banka. Pieejams: <http://www.cblgroup.com/lv/citadele-group/citadele-bank-latvia/financial-statements/> (skatīts 18.12.2016.)

² Gada pārskati. AS Citadele banka. Pieejams: <http://www.cblgroup.com/lv/citadele-group/citadele-bank-latvia/financial-statements/> (skatīts 18.12.2016.)

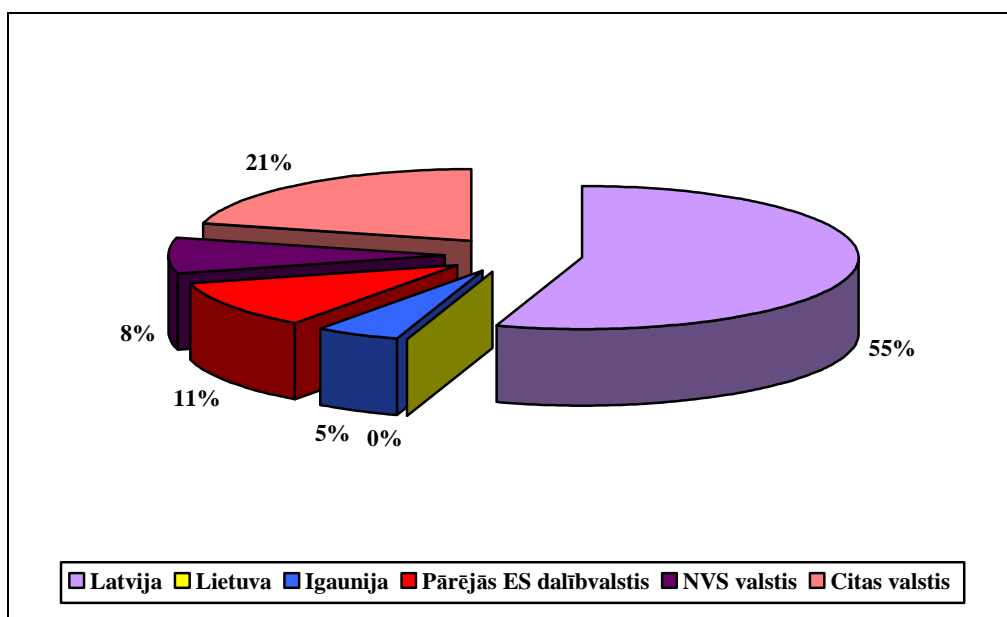
banka paaugstināja noguldījuma procentu likmes eiro un ASV dolāros tieši termiņdepozītiem uz 3 un 5 gadiem.¹

Autore secina, ka noguldījumu termiņstruktūru ir ietekmējušas zemās procentu likmes noguldījumiem. Daļa iedzīvotāju meklē iespējas nopelnīt lielāku ienesīgumu, tomēr dod priekšroku naudas ieguldīšanai uz ļoti īsiem termiņiem. Savukārt ilgtermiņa noguldījumi Latvijā joprojām ir salīdzinoši nepopulāri. Naudas līdzekļu turēšana norēķinu kontos, nevis novirzīšana ilgāka termiņa uzkrājumiem, ir saistīta ar neziņu par nākotni, un salīdzinoši augsto bezdarbu, kā arī plānotajiem pieaugošajiem izdevumiem.

Pēc autores domām, depozītu tirgus apjomu tieši ietekmē notikumi ekonomikā un iedzīvotāju maksātspēja. Kad sākas lejupslīde ekonomikā, cilvēkiem radās bažas par nākotni, un viņi mainīja noguldījumu paradumus, rūpējoties par to, lai uzkrātajiem līdzekļiem varētu piekļūt salīdzinoši ātri. Noguldītāji pārsvarā izvēlas noguldīt savus naudas līdzekļus vai nu uz beztermiņa noguldījumiem – pieprasījuma, pie kuriem ir pieeja katrā laikā, vai uz īsāku laika periodu, t.i. īstermiņa noguldījumi līdz vienam gadam. Situāciju ir ietekmējis privātpersonu ienākumu samazinājums, kas ierobežo iespēju uzkrāt naudu depozītos. Bezdarbam ieilgstot, pamazām izsīkst arī saņemamie pabalsti no valsts, un iedzīvotāji spiesti pamazām notērēt savus depozīta noguldījumus. Latvijas komercbankas visizdevīgākos noguldījuma procentus piedāvā ilgtermiņa noguldījumiem (no viena līdz pieci gadi). Ilgtermiņa noguldījumi ir paši svarīgākie komercbanku darbībā, jo ar to palīdzību var veikt ilgtermiņa kreditēšanas operācijas. Bet to īpatsvars noguldījumu struktūrā ir ļoti niecīgs.

Tālāk tiek apskatīti noguldījumi sadalījumā pa ģeogrāfiskajiem reģioniem 2015. gadā. Šis dalījums veikts, pamatojoties uz informāciju par attiecīgo darījumu partneru atrašanās vietu.

¹ Informācija par EUR un USD noguldījumu procentu likmju paaugstināšanu, 07.03.2014. Pieejams: <http://www.cblgroup.com/lv/media-room/press-releases/index.php?afrom426=01.01.2014&ato426=31.12.2014&year426=2014&from426=9&id426=31124> (skatīts 22.12.2016.)

2.15. att. AS Citadele banka noguldījumu sadalījums pa ģeogrāfiskajiem reģioniem 2015. gadā, %¹

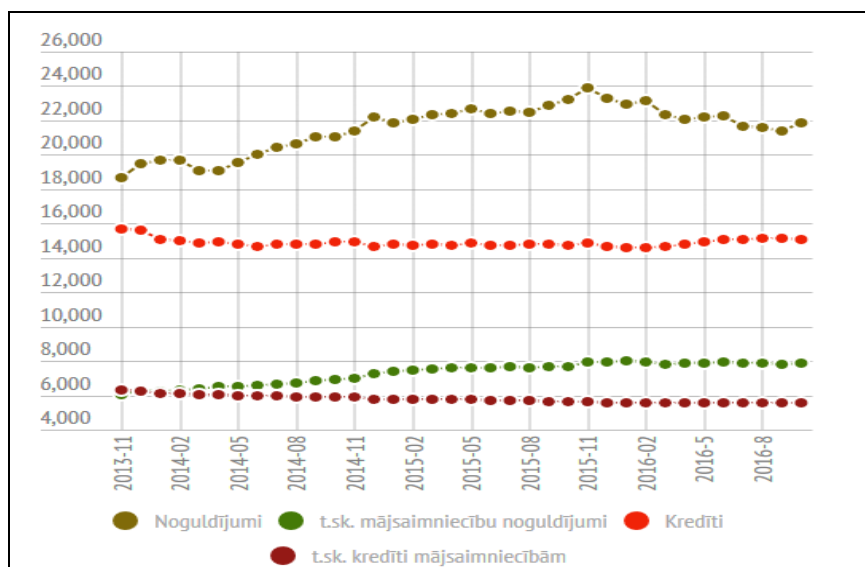
Apskatot 2.15. attēla datus var secināt, ka AS Citadele banka noguldījumu 55% sastāda Latvijas noguldītāji. Otrajā vietā ierindojas pārējās valstis ar 21%. Latvijas kaimiņvalstis Igaunija un NVS attiecīgi nogulda 5% un 8% savus brīvos līdzekļus. Savukārt Lietuvas noguldījumi sastāda mazāk par 1 procentu no kopējiem noguldījumiem.

Nobeigumā gribētu minēt, ka par būtiskiem noguldījumu tirgu ietekmējošiem faktoriem šobrīd var minēt vēl joprojām pieaugošo bezdarbu, uzņēmējdarbības attīstību, nodokļu palielinājumu. Šie un citi faktori mudina cilvēkus izturēties piesardzīgi, pieņemot ilgtermiņa lēmumus, arī par noguldījumu veikšanu.

¹ Gada pārskati. AS Citadele banka. Pieejams: <http://www.cblgroup.com/lv/citadele-group/citadele-bank-latvia/financial-statements/> (skatīts 18.12.2016.)

3. Noguldījumu attīstību ietekmējošie faktori

Līdz ar ekonomiskās situācijas stabilizēšanos, bezdarba samazināšanos un ienākumu pieaugumu, pēdējos gados palielinājies arī iedzīvotājiem pieejamais naudas līdzekļu apjoms. Tāpēc daļa no tiem tiek mērķtiecīgi novirzīti noguldījumu veidošanai.¹

3.1. att. Latvijas banku izsniegtie kredīti un piesaistītie noguldījumi pa mēnešiem 2013.-2016.gg, milj. eiro²

Kā redzams 3.1. attēlā, noguldījumos bankas 2016. gada oktobra beigās bija piesaistījušas 21,9 miljardus eiro, kas ir par 5,9% jeb 1,4 miljardiem eiro mazāk nekā 2015.gada beigās, bet par 2,5% jeb 535,4 miljoniem eiro vairāk nekā mēnesi iepriekš.³

Kaut 2015. gadā Latvijas iedzīvotāju noguldījumu līmenis sasniedzis vēsturiski lielāko apjomu, tomēr noguldījumu attīstību ietekmē arī vairākas faktoru grupas:

- zemās noguldījumu procentu likmes;
- noguldījumu atšķirīga popularitāte;

¹ Kā mainījušies Latvijas iedzīvotāju uzkrājumu veidošanas paradumi? 12.04.2016. Pieejams: <http://www.focus.lv/business/nauda-un-vertspapiri/ka-mainijusies-latvijas-iedzivotaju-uzkrajumu-veidosanas-paradumi> (skatīts 04.01.2017.)

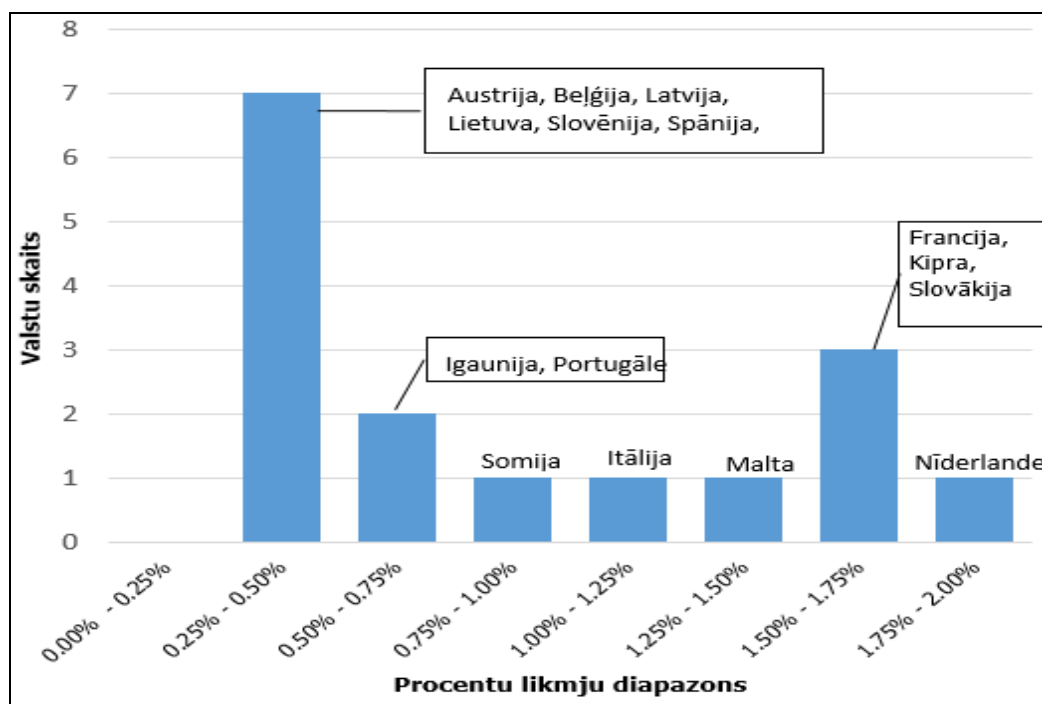
² turpat.

³ Šteinfelde I. Bankās glabā 5,4 miljardus eiro. 13.04.2016. Pieejams: http://news.lv/Neatkariga_Rita_Avize_Latvijai/2016/04/13/iedzivotaji-bankas-glaba-54-miljardus-eiro (skatīts 08.01.2017.)

- mājsaimniecību paradumi attiecībā pret noguldījumiem;
- ārzemju valūtu kursa svārstības.

Tālāk autore sīkāk apskatīs šo faktoru ietekmi uz noguldījumu apjomu izmaiņām. Kaut noguldījuma līmenis aug ar katru gadu, tomēr lielai daļai cilvēku “drošības spilvens” joprojām ir nepietiekams un tā veidošanai līdzekļi tiek novirzīti neregulāri vai pārāk mazos apmēros. Arī zemās noguldījumu procentu likmes ietekmējušas iedzīvotāju uzkrājumu un ieguldījumu paradumus, liekot meklēt alternatīvas iespējas.

Tāpēc kā vienu no faktoriem, kādēļ noguldījumi komercbankās nepalielinās tik strauji, kā būtu vēlams, ir zemās procentu likmes eiro. Noguldījumi, kas desmitiem gadu bija visdrošākais konservatīvais uzkrājumu veids, vairs nedod nozīmīgus ienākumus.¹

3.2. att. Eiropas Savienības mājsaimniecību eiro termiņnoguldījumu procentu likmju sadalījums eiro zonas valstīs 2015. gadā, %²

¹ Paiders J. *Legāls nerezidentu bizness nav drauds Latvijas finanšu sistēmai*. 07.09.2016. Pieejams: <http://nra.lv/latvija/184053-legals-nerezidentu-bizness-nav-drauds-latvijas-finansu-sistemai.htm> (skatīts 27.12.2016.)

² Mičūne V. *Procentu likmju nacionālās īpatnības*. 10.02.2016. Pieejams: <https://www.makroekonomika.lv/procentu-likmju-nacionalas-ipatnibas> (skatīts 27.12.2016.)

Kā redzams 3.2. attēlā, lielākajā daļā eiro zonas valstu 2015. gadā māsaimniecību eiro noguldījumiem procentu likmes saruka. Euro zonas pastāvēšanas laikā vēl nekad termiņnoguldījumu procentu likmes nav bijušas tik zemas. Tomēr dažādās eiro zonas valstīs, tās sasniedza atšķirīgu līmeni. 2015. gadā gandrīz divām trešdaļām eiro zonas valstu māsaimniecību eiro termiņnoguldījumu procentu likmes bija diapazonā no 0% līdz 0.75%, sestdaļai valstu – diapazonā no 0.75% līdz 1.50% un pārējām – no 1.50% līdz 2.00%. Euro zonas valstis ar termiņnoguldījumu procentu likmi tuvu 2% vairs ir tikai izņēmums, nevis norma. Uz kopējā eiro zonas valstu fona Baltijā noguldījumu procentu likmes ir vienas no zemākajām.

Noguldījumu procentu likmes, ko bankas piedāvā saviem klientiem, visās eiro zonas valstīs ir atkarīgas no Eurosistēmas monetārās politikas un tās noteiktajām procentu likmēm. Pašlaik, lai veicinātu straujāku eiro zonas tautsaimniecības attīstību un panāktu izvirzītā vidējā termiņa inflācijas mērķa sasniegšanu (tuvu, bet zem 2%), Eurosistēma (kurā ietilpst Eiropas Centrālā banka un eiro zonas valstu nacionālās centrālās bankas) īsteno stimulējošu monetāro politiku.

Noguldījumu procentu likmju atšķirības eiro zonā var skaidrot ar tur pastāvošo noguldījumu risinājumu daudzveidību. Lai gan eiro zonā ir kopēja monetārā politika, valūta un harmonizētas banku darbību regulējošās prasības, tomēr katrā no eiro zonā ietilpstošajām valstīm pastāv tikai tai raksturīgas finanšu tirgus un banku sistēmas īpatnības, kas ļauj attīstīt un piedāvāt unikālus noguldījumu risinājumus.¹

Līdzās citām bankā, arī AS Citadele banka noguldījumu apmērs ir atkarīgs no zemām procentu likmēm. Apskatot AS Citadele banka piedāvājumus, secināms, ka, piemēram, noguldot 150 eiro uz 1 gadu, bankas klients procentos saņems vien 0,35 eiro. ASV dolāros ienākums būs nedaudz lielāks, taču aizvien mazs - gada laikā, noguldot 200 USD, iespējams nopelnīt 1,95 ASV dolāru. Vairāk iespējams nopelnīt, noguldot naudu Krievijas rubļos, taču, ņemot vērā šīs valūtas asās svārstības, neveiksmes gadījumā var nākties saņemt pat mazāk. AS Citadele banka par 10 000 rubļu noguldījumu uz gadu maksā 7%. Procentu likmes Krievijas rubļiem varētu salīdzināt ar riskantu finanšu instrumentu ienesīgumu.²

Tāpat noguldījumu attīstību eiro zonas valstīs ietekmē minēt dažāda termiņa noguldījumu atšķirīgo popularitāti – kādā eiro zonas valstī populārāks var izrādīties īsākais termiņš, citā valstī – garākais termiņš. Parasti var novērot sakarību: jo garāks noguldījumu termiņš, jo augstāka

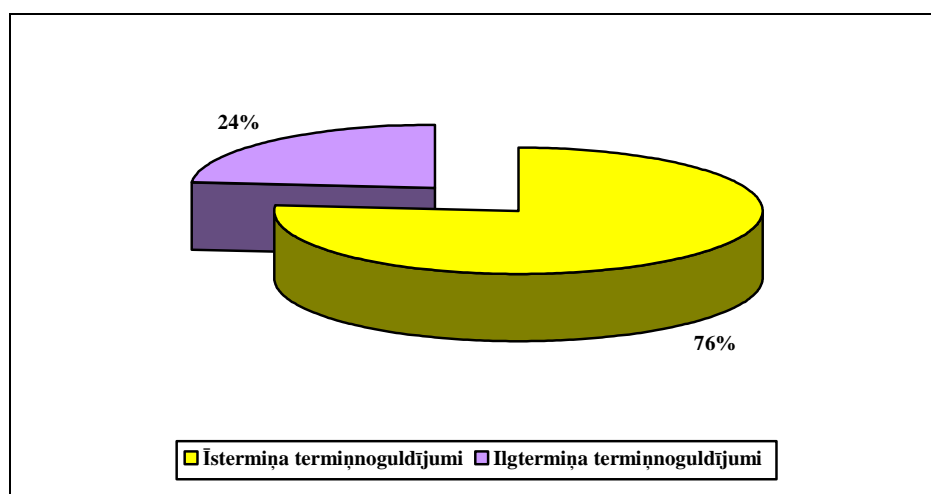
¹ **Mičūne V.** *Procentu likmju nacionālās īpatnības.* 10.02.2016. Pieejams:

<https://www.makroekonomika.lv/procentu-likmju-nacionalas-ipatnibas> (skatīts 27.12.2016.)

² **Hāka Ž.** *Brīvās naudas – vairāk.* 01.06.2015. Pieejams: http://news.lv/Dienas_Bizness/2015/06/01/brivas-naudas-vairak (skatīts 07.01.2017.)

termiņnoguldījumu procentu likme. Arī lielākajai daļai eiro zonas valstu ilgtermiņa (virs 1 gada) termiņnoguldījumu procentu likme pārsniedz īstermiņa (līdz 1 gadam) majsaimniecību eiro termiņnoguldījumu procentu likmi. Līdz ar to valstī, kur populārāki noguldījumi ar garāku termiņu, arī noguldījumu atlikumu procentu likmei jābūt salīdzinoši augstākai nekā tad, ja tajā būtu populārāki noguldījumi ar īsāku termiņu.

Apskatot AS Citadele banka termiņnoguldījumu sadalījumu 2015. gadā (skat. 3.3. att.), autore secina, ka īstermiņa noguldījumu īpatsvars 3 reizes pārsniedz ilgtermiņa noguldījumu īpatsvaru.

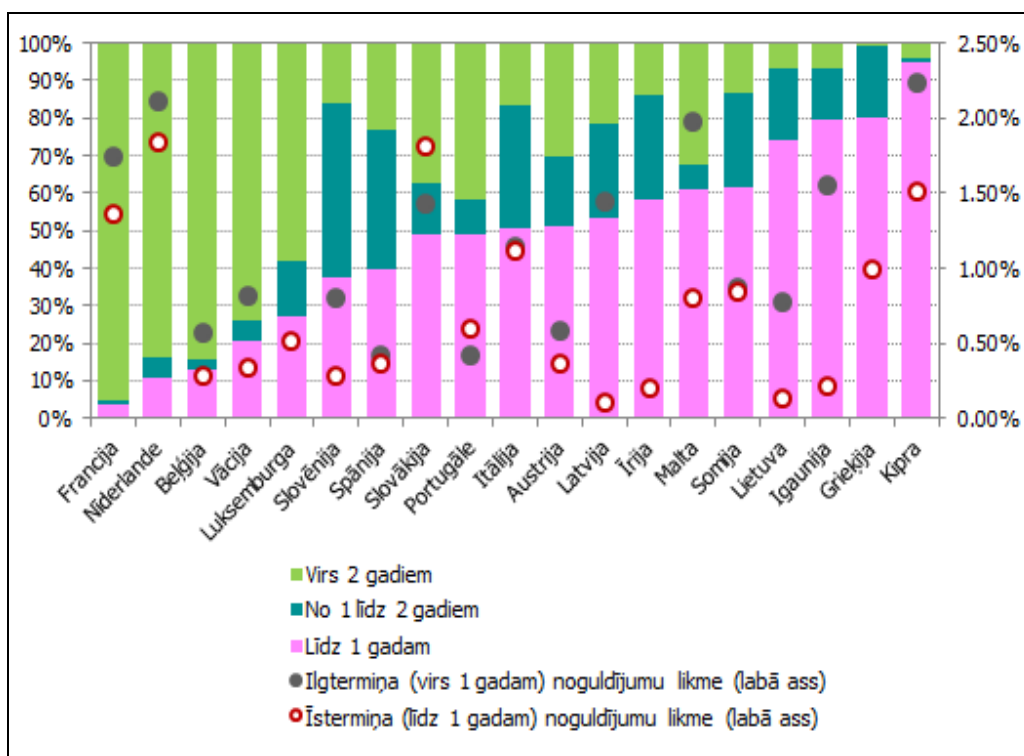

3.3. att. AS Citadele banka termiņnoguldījumu sadalījums 2015. gadā, %¹

Zemo procentu likmju dēļ samazinās termiņnoguldījumu izmantošana un iedzīvotāju izvēlē dominē īstermiņa noguldījumi (ar termiņu līdz vienam gadam vai mazāk). Tie šobrīd AS Citadele banka veido 76% no visiem termiņnoguldījumiem.

Salīdzinot Eiropas Savienības valstu termiņnoguldījumu struktūru (skat. 3.4.att.), ir redzams, ka Latvijā ilgtermiņa noguldījumi veido procentuāli mazāku īpatsvaru nekā lielākajā daļā eiro zonas kodolu veidojošo valstu, turpretim lielāku – nekā pārējās Baltijas valstīs.

¹ Gada pārskati. AS Citadele banka. Pieejams: <http://www.cblgroup.com/lv/citadele-group/citadele-bank-latvia/financial-statements/> (skatīts 18.12.2016.)

3.4. att. ES māsasaimniecību termiņnoguldījumu atlikuma dalījums pa termiņiem 2015. gadā, %¹

No ekonomikas skatpunkta raugoties, noguldījumu procentu likmes eiro zonas valstīs var atšķirties vairāku iemeslu dēļ. Pirmkārt, lai arī eiro zonā pastāv vienota monetārā politika, katrā no valstīm noguldījumu procentu likmes var piemēroties tai ātrāk vai lēnāk, lielākā vai mazākā apmērā. Otrkārt, katrā no eiro zonas valstīm ir citāds noguldījumu pieprasījums un piedāvājums.

Māsasaimniecību pieprasījumu pēc noguldījumiem nevar izmērīt ļoti precīzi, taču par to var spriest pēc dažādu makroekonomikas rādītāju attīstības. Ja iekšzemes kopprodukta reālais pieaugums īslaicīgi pārsniedz ilgtermiņa tendenci un iedzīvotājiem parādās neplānoti papildu ienākumi, viņi tos parasti uzreiz neiztērē, bet novirza noguldījumiem. Līdz ar to bankas, saskaroties ar augstāku klientu noguldījumu plūsmu, tiem nosaka zemākas procentu likmes.²

Baltijas valstis ir to valstu vidū, kur māsasaimniecību noguldījumu procentu likmes ir pietuvojušās nulles līmenim.

- Pirmkārt, to neapšaubāmi ir ietekmējusi Eirosistēmas īstenotā monetārā politika.

¹ Mičūne V. Procentu likmju nacionālās īpatnības. 10.02.2016. Pieejams: <https://www.makroekonomika.lv/procentu-likmju-nacionalas-ipatnibas> (skatīts 27.12.2016.)

² turpat.

- Otrkārt, banku joprojām piesardzīgā attieksme pret kreditēšanu ir izveidojusi situāciju, kad esošo kredītu atmaksas joprojām pārsniedz no jauna izsniegto kredītu apjomu, līdz ar to katru mēnesi bankām uzkrājas brīvi finanšu līdzekļi, un tām nav nepieciešams domāt par būtisku ārējā finansējuma, tajā skaitā noguldījumu, piesaisti.
- Treškārt, finansiāli spēcīgākām un efektīvajām ārvalstu bankām, kas dominē Baltijas banku sektorā, mājsaimniecību noguldījumi jebkurā gadījumā nav pats svarīgākais finansējuma gūšanas avots, tādēļ tām nav pamata noteikt tiem augstākas procentu likmes. Turklāt Baltijas valstīs populārākajiem vienkārša standarta noguldījumiem tradicionāli procentu likmes ir salīdzinoši zemas.¹

2016. gada 11. martā Eiropas Centrālā banka noguldījumu likmi samazinājusi līdz mīnus 0,4%, kas faktiski nozīmē, ka par naudas glabāšanu bankā ir jāpiemaksā. Tas, ka, aizdodot naudu bankai, pašam par to var nākties piemaksāt, pašreizējās pasaules finanšu tirgū un kopējā ekonomikas situācijā nav nekās ārkārtējs. Tas ir likumsakarīgs rezultāts pašreizējai Eiropas Centrālās bankas monetārajai politikai, lai nauda nenogultu banku kontos, bet gan atgrieztos ekonomikas apritē.²

Komercbankas Latvijā, tai skaitā arī AS Citadele banka, no fiziskām personām naudu par noguldījumu glabāšanu pagaidām neprasa. Kā norādīja AS Citadele banka valdes priekšsēdētājs Guntis Beļavskis: “Bankas būtība ir pieņemt klientu noguldījumus un veicināt tautsaimniecības izaugsmi, kreditējot privātpersonas un uzņēmumus. AS Citadele banka ir viena no bankām, kas attīsta savu kredītportfeli un noguldītāju bāzi, tāpēc šobrīd banka neapsver negatīvas likmes privātpersonām un mazajiem un vidējiem uzņēmumiem eiro valūtā.”³

Pašlaik eiro zonas tautsaimniecības izaugsme ir salīdzinoši zema, un nav objektīvu priekšnoteikumu, lai šī situācija mainītos. Tas, protams, ietekmēs arī mājsaimniecību noguldījumu procentu likmes, un nav izslēgts ilgstošs zemu procentu likmju periods. Saskaņoties ar ilgstoši zemām noguldījumu procentu likmēm, mājsaimniecībām jāsamierinās, ka vēl kādu laiku nevarēs gūt nozīmīgus ienākumus no ieguldījumiem banku piedāvātajos standarta noguldījumu risinājumos.

¹ Mičūne V. *Procentu likmju nacionālās īpatnības*. 10.02.2016. Pieejams: <https://www.makroekonomika.lv/procentu-likmju-nacionalas-ipatnibas> (skatīts 27.12.2016.)

² Apinis M. *Negatīvas likmes var nesniegt cerēto*, 23.03.2016. Pieejams: <http://news.lv/Diena/2016/03/23/negativas-likmes-var-nesniegt-cereto> (skatīts 07.01.2017.)

³ Šteinfelde I. *Par naudas noguldījumu jāpiemaksā*. 22.03.2016. Pieejams: http://news.lv/Neatkariga_Rita_Avize_Latvijai/2016/03/22/par-naudas-noguldijumu-japiemaksa (skatīts 09.01.2017.)

Vēršot skatu tālākā nākotnē, zemajām māsaimniecību noguldījumu procentu likmēm būtu jāveicina eiro zonas tautsaimniecības attīstība, sekmējot māsaimniecību patēriņu, savukārt zemajām kredītu likmēm – sekmējot kreditēšanas attīstību. Kad eiro zonas tautsaimniecības attīstība būs noturīga un pietiekami strauja, arī Eiropas Centrālā banka varēs lēnām sākt paaugstināt oficiālās procentu likmes un samazināt citu stimulējošu mēru izmantošanu.¹

Noguldījumu procentu likmes var ietekmēt arī māsaimniecību uzkrāšanas paradumi: ja, gūstot augstākus tīros ienākumus, māsaimniecības vairāk uzkrāj, noguldījumu procentu likmes parasti ir salīdzinoši zemākas, bet, ja, tieši otrādi, vairāk tērē – noguldījumu likmes ir augstākas.

Pēc AS Swedbank aptaujas, 2015. gadā Latvijas iedzīvotāju uzkrājumu/noguldījumu izvēle sarindojas sekojoši:

- 33% sastāda uzkrājumi bankas norēķinu kontā vai skaidrā naudā;
- 24% tika uzkrāti pensiju 3. Līmenī;
- 21% sastāda termiņnoguldījumi;
- 17% brīvo līdzekļu tika ieguldīti nekustamajā īpašumā;
- 14% atvēlēti uzkrājošās apdrošināšanas risinājumi.²

Kā liecina AS Swedbank aptaujas rezultāti, uz noguldījumu izdevīgumu pozitīvāk noskaņoti ir iedzīvotāji vecumā līdz 30 gadiem (41% aptaujāto), un, vecumam palielinoties, optimisms būtiski sarūk (negatīvi noskaņoti 46% aptaujāto vecumā virs 65 gadiem). Reālā krājēju rīcība gan rāda, ka aktīvāk uzkrājumu veidošanu izmanto tieši vidējā gājuma cilvēki un seniori. Tikmēr naudas apjoms visos uzkrājumu un ieguldījumu veidos pēdējo 5 gadu laikā ir būtiski audzis - nauda kontos un noguldījumos par 32%. AS Citadele banka šādu informāciju nepublicē, tāpēc autorei atliek piekrist AS Swedbank aptaujas datiem.³

Samazinoties noguldījumu procentu likmēm, notika arī nerezidentu noguldījumu izmaiņas. Kā arī nerezidentu apkalpošana rada ievērojamu risku, tādēļ bankas ir pastiprinājusi uzraudzību, kā rezultātā šīs grupas noguldījumu vidū ir vērojams samazinājums.

¹ Šteinfelde I. *Par naudas noguldījumu jāpiemaksā.* 22.03.2016. Pieejams:

http://news.lv/Neatkariga_Rita_Avize_Latvijai/2016/03/22/par-naudas-noguldijumu-japiemaksa (skatīts 09.01.2017.)

² Šteinfelde I. *Bankās glabā 5,4 miljardus eiro.* 13.04.2016. Pieejams:

http://news.lv/Neatkariga_Rita_Avize_Latvijai/2016/04/13/iedzivotaji-bankas-glaba-54-miljardus-eiro (skatīts 08.01.2017.)

³ *Kā mainījušies Latvijas iedzīvotāju uzkrājumu veidošanas paradumi?* 12.04.2016. Pieejams:

<http://www.focus.lv/business/nauda-un-vertspapiri/ka-mainijusies-latvijas-iedzivotaju-uzkrajumu-veidosanas-paradumi> (skatīts 04.01.2017.)

Latvijā, ja tā var teikt, ir divas banku specializācijas. Rezidentu bankas orientējas uz Latvijas uzņēmumiem un mājsaimniecībām, bet nerezidentu bankas specializējas ārzemju uzņēmumu un privātpersonu apkalpošanā.

Nerezidentu apkalpošana ir Latvijas finanšu sistēmas būtiska daļa jau vairāk kā 20 gadus. Globālās finanšu krīzes ietekmē gan rezidentu, gan nerezidentu noguldījumi piedzīvojuši kritumu, taču jau kopš 2009. gada vidus bija vērojams pakāpenisks pieaugums. Šobrīd nerezidentu noguldījumi veido aptuveni pusi no banku sektora noguldījumiem. Tā kā bankām ar nerezidentu biznesu saistīti ne tikai ieguvumi, bet arī noteikti riski, ir svarīgi tos laikus apzināt un pārvaldīt.

Apskatot 2016. gada situāciju finanšu tirgū, ir jāatzīmē, ka FKTK informēja, ka šī gada pirmajos trīs mēnešos Latvijas bankās nerezidentu noguldījumi ir samazinājušies par 763 miljoniem eiro. Īpaši asi to izjutusi pēc aktīviem Latvijas otrā lielākā banka - ABLV banka. Šī gada pirmajos mēnešos noguldījumi tās kontos samazinājušies par 251,6 miljoniem eiro. Banku uzraugi ABLV bankai uzlikuši 3,1 miljons eiro lielu naudas sodu par to, ka tā varētu būt nepietiekami uzraudzījusi netīrās naudas atmazgātājus – nerezidentus. Tādēļ banka nu pastiprinājusi uzraudzību un pati slēdz kontus šaubīgiem klientiem, kuru apkalpošana rada ievērojamu risku. Te ir jāatzīmē, ka 86% ABLV banka klientu ir nerezidenti no NVS valstīm, pārsvarā Krievijas. Tie tad arī varētu būt šie šaubīgie klienti, netīrās naudas atmazgātāji.¹

Atšķirībā no ABLV bankas, AS Citadele banka NVS valstu noguldījumi 2015. gada beigās sastādīja tikai 8% no visiem noguldījumiem. Tomēr arī AS Citadele bankai ir jāievēro stingrākas prasības noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas jomā. Lai šīs prasības ievērotu, AS Citadele banka un pārējās Latvijas bankas pārskata savu klientu bāzi un tām nākas atteikt sadarbību kādam no esošajiem klientiem. Bankas, kuras apkalpo pārsvarā nerezidentus, noguldījumu samazināšanos izjūt visvairāk.²

Nerezidentu biznes vienmēr ir saistīts ar lielākiem riskiem, ir jāspēj kontrolēt naudas plūsmu.³ Arī AS Citadele banka īsteno risku pārvaldību saskaņā ar bankas Koncerna Risku pārvaldības politiku. Risku pārvaldība bankā ir neatņemama ikdienas vadības procesa sastāvdaļa.

¹ Banku uzraugi skaidro, kāpēc no Latvijas bankām aizplūst simtiem miljonu eiro. 17.06.2016. Pieejams: <http://www.kasjauns.lv/lv/zinas/223727/banku-uzraugi-skaidro-kapec-no-latvijas-bankam-aizplust-simtiem-miljonu-eiro> (skatīts 27.12.2016.)

² Kokins G. Banku darbības finanšu riski un to vadība. Pieejams: <https://www.makroekonomika.lv/banku-darbibas-finansu-riski-un-vadiba> (skatīts 19.12.2016.)

³ Hāka Ž. Bez krasām pārmaiņām cietīs visi, 19.04.2016. Pieejams: http://news.lv/Dienas_Bizness/2016/04/19/bez-krasam-parmainam-cietis-visi (skatīts 08.01.2017.)

Risku pārvaldību koordinē neatkarīga un ar klientu apkalpošanu nesaistīta struktūrvienība – Risku un atbilstības direkcija.

Savā darbībā AS Citadele banka ievēro šādus risku pārvaldības pamatprincipus:

- Bankas mērķis ir nodrošināt zemu riska rādītājus, saglabājot diversificētu aktīvu portfeli, ierobežotus riskus finanšu tirgos un zemu operacionālā riska līmeni;
- risku uzņemšanās pieņemamā līmenī ir viena no galvenajām funkcijām visās darbības jomās. Risks vienmēr ir jāizvērtē attiecībā pret paredzamo atdevi. Riski, kuru līmenis ir bankai nepieņemams, ir jānovērš vai jāierobežo;
- Banka neuzņemas lielus un nepārvaldāmus riskus neatkarīgi no tā, cik liela ir ar tiem saistīto aktīvu atdeve. Riskiem ir jābūt diversificētiem un kvantitatīvi novērtējamu risku gadījumā – ierobežotiem;
- Bankā lietotās risku pārvaldības metodes ir piesardzīgas, darbības veidiem un specifikai atbilstošas, un tās nodrošina efektīvu kopējā riska samazināšanu;
- risku pārvaldības pamatā ir ikviena bankas darbinieka izpratne un atbildība par viņa pārziņā esošajiem darījumiem un ar tiem saistītajiem riskiem;
- risku limitu sistēma un stingra kontrole ir būtiski risku pārvaldības elementi. Risku līmeņa un noteikto limitu ievērošanas operatīvu kontroli nodrošina strukturēta risku limitu sistēma, kas aptver visus būtiskos risku veidus.

Nozīmīgākie riski, kuriem AS Citadele banka, veicot uzņēmējdarbību, ir pakļauta, ir:

- kredītrisks,
- tirgus risks,
- procentu likmju risks,
- likviditātes risks,
- valūtas risks,
- operacionālais risks.¹

Šo risku pārvaldības nolūkos ir apstiprināta attiecīgā risku pārvaldības politika. AS Citadele banka, veicot darījumus ar finanšu instrumentiem, ievēro Rīkojumu izpildes politiku ieguldījumu pakalpojumu sniegšanas jomā. Klients pirms ieguldījumu pakalpojumu saņemšanas tiek

¹ *Gada pārskati*. AS Citadele banka. Pieejams: <http://www.cblgroup.com/lv/citadele-group/citadele-bank-latvia/financial-statements/> (skatīts 21.12.2016.)

iepazīstināts ar minēto politiku. Klientam tiek sniegta arī plaša informācija par AS Citadele banka un par darījumiem ar finanšu instrumentiem, un ar tiem saistītajiem riskiem.¹

Attiecībā uz noguldījumiem AS Citadele banka var atzīmēt sekojošos risku veidus.

Tirgus risks ir iespēja ciest zaudējumus bilances un ārpusbilances posteņu pārvērtēšanas dēļ, kas saistīta ar finanšu instrumentu tirgus cenas izmaiņām valūtas kursu, procentu likmju izmaiņu un citu faktoru ietekmē. Finanšu instrumentu pozīcijas riska novērtēšanu un lēmumu par limitiem pieņemšanu veic Grupas investīciju komiteja. Grupas investīciju komitejas lēmumus apstiprina bankas valde. Tirgus riska pārvaldību veic tās bankas biznesa vienības un bankas meitas uzņēmumi, kuriem ir tiesības uzņemties tirgus risku atbilstoši noteiktajiem limitiem un attiecīgā portfeļa ieguldījumu ierobežojumiem. Tirgus riska mērīšanu un uzņemto pozīciju novērtēšanu, kā arī pārraudzību un ziņošanu veic Risku un atbilstības direkcija.

Tirgus riska pārvaldīšanai banka katram būtiskam portfeļu veidam nosaka investīciju noteikumus, kā arī individuālos limitus emitentiem un atsevišķiem finanšu instrumentiem, sasaistot maksimālos limita apjomus ar riska novērtēšanas rezultātiem. Lielu uzmanību banka pievērš koncentrācijas riskam, nosakot riska svērto ekspozīciju limitus katrai valsts un sektora kombinācijai saskaņā ar iekšēji noteikto kārtību. Pozīcijas riska novērtēšanai tiek izmantota jutīguma analīze un scenāriju analīze, kuras mērķis ir identificēt un kvantificēt dažādu nelabvēlīgu notikumu ietekmi uz banku atbilstoši portfeļa ģeogrāfiskam, sektoru un kredītreitingu profilam.

Procentu likmju risks ir saistīts ar procentu likmju nelabvēlīgu izmaiņu ietekmi uz bankas procentu ienākumiem un ekonomisko vērtību. Procentu likmju riska pārvaldība tiek īstenota saskaņā ar Procentu likmju riska pārvaldības politiku. Procentu likmju riska novērtēšanu un lēmumu pieņemšanu veic Aktīvu un pasīvu pārvaldīšanas komiteja. Šīs komitejas lēmumus apstiprina bankas valde. Komiteja nosaka pieņemamo procentu likmju riska līmeni un bankas iekšējo limitu sistēmu, uzrauga limitu ievērošanu un procentu likmju pozīciju pārvaldības instrumentu (līdzekļu) pielietošanu. Procentu likmju riska mērīšanu un pārvaldību veic Resursu pārvaldības daļa. Par procentu likmju riska novērtēšanu un ziņošanu atbild Risku un atbilstības direkcija.

AS Citadele banka veic procentu likmju riska pārvaldību, izmantojot procentu likmju riska jutīgo aktīvu un pasīvu termiņu atšķirību analīzi, ilguma analīzi un jutīguma analīzi, kā arī

¹ *Ieguldītāju interešu aizsardzība (MiFID)*. Pieejams: <https://www.citadele.lv/lv/atbalsts/iegulditaju-interesu-aizsardziba/> (skatīts 21.12.2016.)

procentu likmju riska stresa testēšanu. Koncernā ir noteikti limiti procentu likmju riska ietekmei uz ekonomisko vērtību, uz neto procentu ienākumiem un uz vērtspapīru patiesās vērtības pārvērtēšanas rezervi. Balstoties uz tirgus situācijas analīzi un bankas finansēšanas struktūru, komiteja nosaka procentu likmes klientu noguldījumiem.¹

Valūtas risks ir saistīts ar ārvalstu valūtu aktīvu un saistību pozīciju atšķirībām, kas valūtas kursu izmaiņu rezultātā ietekmē bankas naudas plūsmu un finanšu rezultātu. Valūtas riska pārvaldīšana bankā tiek īstenota saskaņā ar Valūtas riska pārvaldības politiku. Valūtas riska novērtēšanu un lēmumu pieņemšanu bankā veic Finanšu tirgu un kontrahentu risku komiteja. Finanšu tirgu un kontrahentu risku komitejas lēmumus apstiprina bankas valde. Šī komiteja nosaka pieņemamo valūtas riska līmeni un iekšējos limitus, kā arī uzrauga limitu ievērošanu.²

Likviditātes risks ir iespēja, ka netiek nodrošināta Koncerna kreditoru juridiski pamatoto prasību apmierināšana. Likviditātes riska pārvaldības mērķis ir nodrošināt pietiekamu likvīdo aktīvu apjomu iespējamo saistību segšanai.

Banka izvērtē savu likviditātes pozīciju katram scenārijam dažādiem termiņiem (no 1 nedēļas līdz 3 mēnešiem). Bankā ir ieviesta likviditātes riska un agrīnas brīdināšanas rādītāju limitu sistēma. Banka aprēķina arī izmaksas, kuras tai varētu rasties likviditātes krīzes apstākļos. Aktīvu un pasīvu vispārīgas sabalansētības izvērtēšanai banka regulāri sagatavo un analizē likviditātes termiņstruktūru.

Likviditātes risks bankā tiek izvērtēts katrai būtiskajai valūtai, kurā tā slēdz darījumus. Likviditātes riska limiti tiek pārskatīti vismaz reizi gadā atkarībā no izmaiņām bankas darbībā vai ārējiem faktoriem ar būtisku ietekmi.³

Atgeižoties pie nerezidentu noguldījumiem un ar to saistīto risku, gribētos atzīmēt, ka pašlaik, pastiprinoties cīņai pret netīrās naudas atmazgāšanu, vairākums Latvijas banku saviem klientiem – nerezidentiem pieprasa pierādījumus, ka viņi savās valstīs, nomaksājuši visus nodokļus, un aizpildīt anketas, ka viņu nauda ir tīra jeb iegūta legālā ceļā. Ja rodas kādas šaubas par nerezidenta godīgumu, viņam netiek atļauts atvērt kontu Latvijas komercbankā.

Latvijas bankām ir jāpārbauda katrs klients ar mērķi atklāt vai nerezidentu veiktie pārskaitījumi ir juridiski korekti. Kad klients iesniedz maksājuma uzdevumu, banka kontrolē to,

¹ *Gada pārskati*. AS Citadele banka. Pieejams: <http://www.cblgroup.com/lv/citadele-group/citadele-bank-latvia/financial-statements/> (skatīts 21.12.2016.)

² *Gada pārskati*. AS Citadele banka. Pieejams: <http://www.cblgroup.com/lv/citadele-group/citadele-bank-latvia/financial-statements/> (skatīts 21.12.2016.)

³ turpat.

īpaši tad, ja tiek pārskaitītas lielas vai apaļas naudas summas. Jābūt norādītam pārbaudāmam maksājuma mērķim. Bankai ir jākontrolē, kurš, kam un kāpēc pārskaita. Banku iekšējās kontroles sistēmai ir jāspēj identificēt aizdomīgus pārskaitījumus, skatot tos pēc daudziem parametriem. Tā darbojas noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas kontroles mehānisms. Bankām ir jāpārzina savi klienti, ar kuriem tās gatavojās strādāt. Ja banka klientu pietiekami nepārzina, bet ir gatava sākt strādāt, tad tā var noteikt ierobežojumus - noteikt pārskaitījumu apjoma limitu utt. Ja banku akcionāri un banku vadība vēlas apturēt melno vai pelēko līdzekļu apgrozījumu, tad to izdarīt ir iespējams.¹

Rezumējot iepriekšminēto autore secina, ka bankām patstāvīgi jāpievērš uzmanība riska vadības un iekšējās kontroles prasībām. Valsts finanšu sistēmas stabilitāte lielā mērā ir atkarīga no banku sistēmas drošības. Tāpēc prasme pareizi novērtēt riskus un izveidot atbilstošus risku segumus ir bankas maksātspējas pamatā. Bankas kopējais risks ir atkarīgs no bankas risku faktoriem, kuri katrai bankai ir atšķirīgi, jo bankām ir dažāda stratēģija, dažāds klientu tirgus segments, dažādu pakalpojumu prioritātes².

Tāpēc katrai komercbankai iekšējā kontrole attiecībā uz noguldījumiem būtu jāizstrādā tā, lai nodrošinātu, ka³:

- 1) Noguldījumi tiek pieņemti tikai uz tādiem termiņiem, kādus bankas valdība apstiprinājusi saskaņā ar bankas termiņu un likviditātes politiku;
- 2) Visus pieņemtos noguldījumus jāiekļauj grāmatvedības uzskaitē, piemērojot atbilstīgo procentu likmi un aprēķinot procentus;
- 3) Neviens no grāmatojumiem noguldītāju kontos nav fiktīvs vai viltots.

Bet pēc autores domām, pats galvenais faktors, kas palīdz komercbankām piesaistīt noguldījumus, no kā ir atkarīga banku sekmīga darbība, ir cilvēku uzticēšanās banku sektoram. Ja klienti būs pārliecināti par bankas drošību un viņus apmierinās komercbankas piedāvātā noguldījuma politika (noguldījuma termiņi, procentu likmes utt.), viņi arī ieguldīs tajās savus brīvos līdzekļus. Tomēr nākotnes noguldījumu procentu likmes ir grūti prognozēt, tas atkarīgs no ekonomiskās un politiskās situācijas pavērsieniem. To noteiks gan situācija pasaules finanšu tirgos, gan vietējie notikumi saistībā ar ekonomikas stabilizāciju.

¹ *Banku uzraugi skaidro, kāpēc no Latvijas bankām aizplūst simtiem miljonu eiro.* 17.06.2016. Pieejams: <http://www.kasjauns.lv/lv/zinas/223727/banku-uzraugi-skaidro-kapec-no-latvijas-bankam-aizplust-simtiem-miljonu-eiro> (skatīts 27.12.2016.)

² **Kudinska M.** *Komercbanku riski un to atbilstība pašu kapitālam.* Rīga: Datorzinību centrs, 2005. 11.lpp.

³ **Briede I.** *Banku finanšu pakalpojumi.* Rīga: Biznesa augstskola turība, 2000. 41.lpp.

Secinājumi un priekšlikumi

Pamatojoties uz veikto pētījumu, autore nonākusi pie šādiem secinājumiem:

1. Noguldījums ir naudas līdzekļu glabāšana kredītiestādes kontā noteiktu vai nenoteiktu laiku ar vai bez procentiem. Noguldījumiem ir liela nozīme kapitāla kustībā, kur komercbankas darbojas kā finanšu starpnieki.

2. Banku resursu piesaistīšana un to izvietošana aktīvajās operācijās ir banku biznesa pamats. Latvijas komercbanku galvenais resursu avots ir klientu noguldījumi, kuri sastāda 74% no visiem pasīviem.

3. Banka piesaistītos resursus novirza uzņēmumu, organizāciju un privātpersonu vajadzību apmierināšanai pēc papildus naudas līdzekļiem. Banku resursu piesaistīšana un to izvietošana aktīvajās operācijās ir banku biznesa pamats.

4. Komercbanku noguldījumu veidus iedala pieprasījuma noguldījumos un termiņnoguldījumos, kuri savukārt var tikt noguldīti, dalās uz noteiktu vai nenoteiktu laiku.

5. Latvijas komercbanku noguldījumi ir atšķirīgi pēc nosacījumiem, pēc to procentu likmēm, gan arī pēc termiņa. Katrai bankai ir savi noguldījumu veidi un noguldījumu politika.

6. Noguldījumu garantiju likums nosaka vispārējos principus attiecībā uz klientu noguldījumiem komercbankās, kā arī Noguldījumu garantiju fonda veidošanas, pārvaldīšanas un izlietošanas kārtību. Šis likums parāda, ka valsts rūpējas par noguldījumu tirgus stabilitāti, kvalitāti un drošumu.

7. Pašlaik Latvijā darbojas 16 bankas un 7 dalībvalstu banku filiāles.

8. Noguldījumi ir viens no visplašāk lietotajiem ieguldījumu veidiem Latvijā un to apjoms ar katru gadu palielinās.

9. 2013. gadā rezidentu noguldījumi pārsniedza nerezidentu noguldījumu summas.

10. 2014.-2015.gg. nerezidentu īpatsvars pārsniedza rezidentu noguldījumus, kuru galvenokārt veicināja eiro kursa būtisks samazinājums attiecībā pret ASV dolāru un biznesa attīstīšana.

11. Rezidentu noguldījumu pieaugumu noteica mājsaimniecību noguldījumi, kuru palielināšanos savukārt veicina iedzīvotāju rīcībā esošo ienākumu kāpums un piesardzība tēriņos. Valdības noguldījumu atlikums saruka, jo 2015. gada janvārī valdība veica parāda atmaksu 1.2 mljrd. eiro apjomā.

12. Izšķir pieprasījuma noguldījumus un termiņnoguldījumi (uz noteiktu un nenoteiktu laiku). Atkarībā no noguldījuma termiņa pastāv: īstermiņa un ilgtermiņa noguldījumi.

13. Vispopulārākais noguldījumu veids ir termiņnoguldījumi – 85%.

14. Pieprasījuma noguldījumu summas sastāda lielāko daļu no visiem noguldījumiem.

15. Depozītu tirgus apjomu tieši ietekmē notikumi ekonomikā un iedzīvotāju maksāspēja.

16. Vispopulārākā valūta noguldītāju vidū ir eiro un ASV dolārs.

17. Bankas piedāvā tādus noguldījuma veidus, kā termiņdepozīts, norēķinu konts, krājkonts, bērnu krājkonts, pieprasījuma noguldījumi u.c.

18. Katra banka noguldījumu procentu likmes nosaka patstāvīgi, pamatojoties uz savas bankas noguldījumu politiku un orientējoties pēc Centrālās bankas refinansēšanas likmes un stāvokļa nauda tirgū.

19. Pašlaik spēkā ir Noguldījumu garantiju likums, kurš rūpējas par noguldījumu tirgus stabilitāti, kvalitāti un drošumu.

20. AS Citadele banka ir Latvijas vietējā banka, kas piedāvā banku, finanšu un kapitāla pārvaldības pakalpojumus.

21. AS Citadele banka biznesa stratēģija ir balstīta uz privātpersonu, mazo un vidējo uzņēmumu, korporatīvo klientu apkalpošanu un privātā kapitāla pārvaldību.

22. 2015. gada beigās AS Citadele banka noguldījumi sastādīja gandrīz 8% no kopējiem banku noguldījumiem un ieņēma 5 vietu banku starpā.

23. AS Citadele banka piedāvā: termiņdepozītu, drošības depozītu, krājkonts +, maxi krājkonts, 3D krājkonts, bērna pilngadības krājkonts un uzkrājums +.

24. Viszemākās procentu likmes ir noguldījumiem nacionālajā valūtā. Visaugstākās procentu likmes ir termiņdepozītiem, kuri noguldīti Krievijas rubļos.

25. AS Citadele banka kopējie noguldījumi 2015. gadā 2,0 miljardi eiro un pieauga par 9%.

26. 2013. gadā AS Citadele bankas „Maxi krājkonta” kampaņa ļāva palielināt gan noguldījumu apmēru, gan klientu skaitu, piesaistot privātpersonas ar skaidras naudas uzkrājumiem latos.

27. 2014. gadā samazinājās valsts un pašvaldību uzņēmumu, vadības un pašvaldību noguldījumu daļas kopējo noguldījumu struktūrā, jo Latvijas valdība pārdeva sev piederošās 75% AS Citadele banka akcijas.

28. 2015. gadā ir palielinājās privātu uzņēmumu un privātpersonu noguldījumi, kas ļāva saglabāt stabilu likviditātes profilu.

29. Līdztekus pārējām Latvijas bankām, arī AS Citadele banka pieprasījuma noguldījumi sastāda lielāko daļu - 74%. Noguldījumu termiņstruktūru ir ietekmējušas zemās procentu likmes noguldījumiem.

30. Depozītu tirgus apjomu tieši ietekmē notikumi ekonomikā un iedzīvotāju maksāspēja.

31. AS Citadele banka noguldījumu 55% sastāda Latvijas noguldītāji.

32. Bankām darbojoties sarežģītā un augošā tirgū, lielu nozīmi iegūst risku pārvalde. Katrai bankai ir citāda pieeja risku pārvaldei.

33. AS Citadele banka īsteno risku pārvaldību saskaņā ar Koncerna Risku pārvaldības politiku, kura ir neatņemama ikdienas vadības procesa sastāvdaļa.

34. Latvijas bankām, ievērojot stingrākas prasības noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas jomā, 2016. gadā ir samazinājušies nerezidentu noguldījumi par 763 miljoniem eiro.

35. Bankas, kuras apkalpo pārsvarā nerezidentus, noguldījumu samazināšanos izjūt visvairāk. AS Citadele banka NVS valstu noguldījumi 2015. gada beigās sastādīja tikai 8% no visiem noguldījumiem.

36. Nerezidentu noguldījumu samazinājumu ietekmē arī ASV dolāra kursa svārstības un zemās procentu likmes.

37. Euro zonas pastāvēšanas laikā vēl nekad termiņnoguldījumu procentu likmes nav bijušas tik zemas. Uz kopējā euro zonas valstu fona Baltijā noguldījumu procentu likmes ir vienas no zemākajām.

38. Noguldījumu apjomu ietekmē arī dažāda termiņa noguldījumu atšķirīgā popularitāte. Noguldījumu procentu likmes var ietekmēt arī mājsaimniecību uzkrāšanas paradumi, savukārt noguldījumu procentu likmju atšķirības var skaidrot ar dažādu konkurences līmeni banku sistēmās.

Izejot no iepriekšminētajiem secinājumiem, autore piedāvā šādus priekšlikumus:

1. AS Citadele banka filiāles varētu piesaistīt klientus, ieviešot un popularizējot klientiem svētku noguldījumu veidus (piemēram, Ziemassvētku vai Lieldienu). To var panākt izmantojot mārketinga paņēmienus, piemēram, televīzijā vairāk reklamējot noguldījumu veidus vai konsultējot klientus klātienē filiālēs.

2. AS Citadele banka ir jāpalielina iedzīvotājiem pieejama informācija par bankas darbību un noguldījumu īpatnībām un priekšrocībām, kā arī skaidrojot klientiem, ka brīvos naudas līdzekļus var izdevīgi ieguldīt un tas ir jādara, jo naudai ir jāstrādā un jānes papildus peļņu. To

banka var panākt vairāk izpaužot informāciju televīzijā, masu informācijas līdzekļos, kā arī tiekoties ar iedzīvotājiem personiski.

3. AS Citadele banka vadībai ir jāattīsta mārketinga politika, kas vērsta uz klientu uzticības radīšanu tās stabilitātei un ilgtspējai, kā arī jāreklamē

4. Gadījumos, kad AS Citadele bankai ir īpaši svarīga ilgtermiņa resursu piesaiste, bankas vadībai būtu jāmeklē iespēja, kas ļautu palielināt procentu likmes ilgtermiņa noguldījumiem, kas savukārt nodrošinās banku ar stabiliem finanšu resursiem.

IZMANTOTĀ LITERATŪRA UN AVOTI

1. Eiropas Parlamenta un Padome Regula (ES) Nr.575/2016 *Par prudenciālajām prasībām attiecībā uz kredītiestādēm un ieguldījumu brokeru sabiedrībām, un ar ko groza Regulu (ES) Nr.648/2015*. Eiropas Savienības oficiālais Vēstnesis, Nr. L176/1, 27.06.2013.
Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:32013R0575>
(skatīts 03.01.2017.)
2. LR likums *Kredītiestāžu likums*. Latvijas Vēstnesis, Nr. 163 (446), 24.10.1995. (ar turpmākiem grozījumiem). Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=37426> (skatīts 13.11.2016.)
3. LR likums *Noguldījumu garantiju likums*. Latvijas Vēstnesis, Nr. 118 (5436), 01.07.2015. (ar turpmākiem grozījumiem). Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=274737> (skatīts 13.12.2016.)
4. **Apinis M.** *Negatīvas likmes var nesniegt cerēto*, 23.03.2016. Pieejams: <http://news.lv/Diena/2016/03/23/negativas-likmes-var-nesniegt-cereto> (skatīts 07.01.2017.)
5. **Bikse V.** *Ekonomika un bankas*. Rīga: Latvijas Komercbanku asociācijas Konsultāciju un mācību centrs, 2009. 130.lpp.
6. **Briede I.** *Banku finansu pakalpojumi*. Otrais, papildinātais izdevums. Rīga: Turība, 2004. 39 lpp.
7. **Briede I., Liepiņa R.** *Bankas noguldījumi un aizdevumi, to raksturojums un kontrole*. Rīga: Turība, 1997. 71 lpp.
8. **Hāka Ž.** *Brīvās naudas – vairāk*. 01.06.2015. Pieejams: http://news.lv/Dienas_Bizness/2015/06/01/brivas-naudas-vairak (skatīts 07.01.2017.)
9. **Hāka Ž.** *Bez krasām pārmaiņām cietīs visi*, 19.04.2016. Pieejams: http://news.lv/Dienas_Bizness/2016/04/19/bez-krasam-parmainam-cietis-visi (skatīts 08.01.2017.)
10. **Kokins G.** *Banku darbības finanšu riski un to vadība*. Pieejams: <https://www.makroekonomika.lv/banku-darbibas-finansu-riski-un-vadiba> (skatīts 19.12.2016.)

11. **Kudinska M.** *Komerčbanku riski un to atbildība pašu kapitālam*. Rīga: Datorzinību centrs, 2005. 11.lpp.
12. **Kutuzova O.** *Finanses un kredīts*. Rīga: Biznesa augstskola Turība, 2003. 84.lpp.
13. **Mavļutova I., Heinrihsone N., Bērziņa S., Vērdiņa A.** *Finanses*. Pieejams: https://www.naudasskola.lv/sites/default/files/editor/finanses_materials_demonstresanai_2014-08-25.pdf (skatīts 19.12.2016.)
14. **Mičūne V.** *Procentu likmju nacionālās īpatnības*. 10.02.2016. Pieejams: <https://www.makroekonomika.lv/procentu-likmju-nacionalas-ipatnibas> (skatīts 27.12.2016.)
15. **Paiders J.** *Legāls nerezidentu bizness nav drauds Latvijas finanšu sistēmai*. 07.09.2016. Pieejams: <http://nra.lv/latvija/184053-legals-nerezidentu-bizness-nav-drauds-latvijas-finansu-sistemai.htm> (skatīts 27.12.2016.)
16. **Saksonova S.** *Banku darbība: Latvijas Komerčbanku asociācija*. Konsultāciju un mācību centrs. Rīga: B.i., 2006. 13.lpp.
17. **Saksonova S.** *Noguldījuma jēdziens. Noguldījumu veidi*. Pieejams: <http://profizgl.lu.lv/mod/book/view.php?id=19741&chapterid=4188> (skatīts 14.12.2016.)
18. **Solovjova I.** *Komerčbanku sistēmas stabilitātes problēmas*. Rīga, 2008. Pieejams: https://dspace.lu.lv/dspace/bitstream/handle/7/5155/26639-Irina_Solovjova_2008.pdf?sequence=1 (skatīts 08.01.2017.)
19. **Šenfelde M.** *Makroekonomika*. Rīga: RTU, 2009. 241 lpp.
20. **Šteinfelde I.** *Bankās glabā 5,4 miljardus eiro*. 13.04.2016. Pieejams: http://news.lv/Neatkariga_Rita_Avize_Latvijai/2016/04/13/iedzivotaji-bankas-glaba-54-miljardus-eiro (skatīts 08.01.2017.)
21. **Šteinfelde I.** *Par naudas noguldījumu jāpiemaksā*. 22.03.2016. Pieejams: http://news.lv/Neatkariga_Rita_Avize_Latvijai/2016/03/22/par-naudas-noguldijumu-japiemaksa (skatīts 09.01.2017.)
22. *Banku darbība Latvijā 2015. gadā – stabilas attīstības gads*. 18.02.2016. Pieejams: <http://www.fktk.lv/lv/mediju-telpa/pazinojumi-masu-informacijas-l/2016/5595-banku-darbiba-latvija-2015-gada-stabilas-attistibas-gads.html> (skatīts 03.01.2017.)
23. *Banku nerezidentu bizness Latvijā – ieguvumi un riski*, 22.11.2012. Pieejams: <http://www.fktk.lv/lv/mediju-telpa/pazinojumi-masu-informacijas-l/arhivs/2012/1779->

- [2012-11-22-banku-nerezidentu-biznes.html?highlight=WyJub2d1bGRcdTAxMmJqdW1pZW0iXQ](#) (skatīts 03.01.2017.)
24. *Banku uzraugi skaidro, kāpēc no Latvijas bankām aizplūst simtiem miljonu eiro.*
17.06.2016. Pieejams: <http://www.kasjauns.lv/lv/zinas/223727/banku-uzraugi-skaidro-kapec-no-latvijas-bankam-aizplust-simtiem-miljonu-eiro> (skatīts 27.12.2016.)
25. *Bērna pilngadības krājkonts.* AS Citadele banka. Pieejams:
<https://www.citadele.lv/lv/tariffs/savings/child/> (skatīts 15.12.2016.)
26. *Finanšu pakalpojumu eksports – vienā rindā ar IT,* 01.12.2016. Pieejams:
<http://certusdomnica.lv/news/finansu-pakalpojumu-eksports-viena-rinda-ar-it/> (skatīts 03.01.2017.)
27. *Finanšu stabilitātes pārskats 2015.* Latvijas Banka.
28. FKTK: Latvijas noguldījumu aizsardzības sistēma turpina nostiprināties, 26.11.2015.
Pieejams: <http://www.fktk.lv/lv/mediju-telpa/pazinojumi-masu-informacijas-l/arhivs/2015/5395-fktk-latvijas-noguldijumu-aizsardzibas-sistema-turpina-nostiprinaties.html> (skatīts 19.12.2016.)
29. *FKTK visās bankās pārbauda naudas atmazgāšanas kontroli,* 23.11.2016. Pieejams:
http://www.delfi.lv/business/bankas_un_finanses/fktk-visas-bankas-parbauda-naudas-atmazgasanas-kontroli.d?id=48206001 (skatīts 03.01.2017.)
30. *Gada pārskati.* AS Citadele banka. Pieejams: <http://www.cblgroup.com/lv/citadele-group/citadele-bank-latvia/financial-statements/> (skatīts 18.12.2016.)
31. *Ieguldītāju interešu aizsardzība (MiFID).* Pieejams:
<https://www.citadele.lv/lv/atbalsts/iegulditaju-interesu-aizsardziba/> (skatīts 21.12.2016.)
32. *Informācija par EUR un USD noguldījumu procentu likmju paaugstināšanu,* 07.03.2014.
Pieejams: <http://www.cblgroup.com/lv/media-room/press-releases/index.php?afrom426=01.01.2014&ato426=31.12.2014&year426=2014&from426=9&id426=31124> (skatīts 22.12.2016.)
33. *Kas ir depozīti jeb noguldījumi?* Pieejams: <http://www.ir.lv:889/blogi/ekonomika/kas-ir-depoziti-jeb-noguldijumi> (skatīts 19.12.2016.)
34. *Kas ir krājkonts?* Pieejams: <http://credpro.lv/kas-ir-krajkonts/> (skatīts 19.12.2016.)
35. *Kā mainījušies Latvijas iedzīvotāju uzkrājumu veidošanas paradumi?* 12.04.2016.
Pieejams: <http://www.focus.lv/business/nauda-un-vertspapiri/ka-mainijusies-latvijas-iedzivotaju-uzkrajumu-veidosanas-paradumi> (skatīts 04.01.2017.)

36. *Kredītiestādes pārskati*. Pieejams:
<http://www.fktk.lv/lv/statistika/kreditiestades/ceturksna-parskati/554-2015-05-08-2015-gada-1-ceturksnis.html> (skatīts 16.12.2016.)
37. *Kur brīvo naudu iegulda Latvijas iedzīvotāji?* 14.04.2016. Pieejams:
<http://www.naudaslietas.lv/2016/04/kur-brivo-naudu-iegulda-latvijas-iedzivotaji/> (skatīts 04.01.2017.)
38. *Kuru banku izvēlēties lielas naudas noguldījumiem?* 17.12.2016. Pieejams:
<https://www.parexnet.lv/kuru-banku-izveleties-lielas-naudas-noguldijumiem> (skatīts 03.01.2017.)
39. *Latvijas banku sektors desmit mēnešos nopelnījis 408.7 miljonus eiro*, 29.11.2016.
Pieejams: <http://www.fktk.lv/lv/statistika/kreditiestades/menesa-parskati.html> (skatīts 03.01.2017.)
40. *Līdz novembra beigām Latvijas banku sektors nopelnījis 440,1 miljonu eiro*. Pieejams:
<http://www.ekonomika.lv/lidz-novembra-beigam-latvijas-banku-sektors-nopelnijis-4401-miljonu-eiro/> (skatīts 03.01.2017.)
41. *Makroekonomisko norišu pārskats 2016, jūnijs*. Latvijas Banka. Pieejams:
https://www.bank.lv/images/stories/pielikumi/publikacijas/makroekonomikasnorises/MN_P_2016_junijs_lv.pdf (skatīts 03.01.2017.)
42. *Nerezidentu noguldījumi Latvijas bankās*. Finanšu un kapitāla tirgus infografika.
43. *Nerezidentu noguldījumu apmērs pirmajā pusgadā Latvijas bankās sarūk par 14,5%*, 06.08.2016. Pieejams: http://www.delfi.lv/bizness/bankas_un_finanses/nerezidentu-noguldijumu-apmers-pirmaja-pusgada-latvijas-bankas-saruk-par-14-5.d?id=47760277 (skatīts 03.01.2017.)
44. *Noguldījuma jēdziens. Noguldījumu veidi*. Pieejams:
<http://profizgl.lu.lv/mod/book/view.php?id=19741&chapterid=4188> (skatīts 28.12.2016.)
45. *Noguldījums (depozīts)*. Pieejams: <http://klientuskola.lv/lv/finansu-pakalpojumi/11-noguldijums-depozits.html>
46. *Noguldījumi (depozīti)*. Pieejams:
<http://profizgl.lu.lv/mod/book/tool/print/index.php?id=19908#ch4414> (skatīts 04.01.2017.)
47. *Noguldījumi*. AS Citadele banka. Pieejams:
<https://www.citadele.lv/lv/tariffs/savings/cumulative-plus/#business/> (skatīts 14.12.2016.)

48. *Par Citadele banku*. AS Citadele banka. Pieejams: <http://www.citadele.lv/lv/> (skatīts 15.12.2016.)
49. *Par NGF*, 09.05.2011. Pieejams: <http://www.fktk.lv/lv/klientu-aizsardziba/garantiju-fondu-darbiba/noguldijumu-garantiju-fonds/2011-05-09-par-ngf.html?highlight=WyJub2d1bGRcdTAxMmJqdW1pZW0iXQ> (skatīts 03.01.2017.)
50. *Pasīvi*. Latvijas Komercbanku Asociācija. Pieejams: <http://www.lka.org.lv/lv/statistika/pasivi.html> (skatīts 14.12.2016.)
51. *Pārskats par finanšu un kapitāla tirgu 2016. gada 3. ceturksnī*. Finanšu un kapitāla tirgus komisija. Pieejams: http://www.fktk.lv/attachments/article/6058/Parskats_Q3_2016.pdf (skatīts 03.01.2017.)
52. *Progresīvais depozīts*. Pieejams: <http://www.seb.lv/uzkrajumi-ieguldijumi/uzkrajumi/progresivais-depozits> (skatīts 19.12.2016.)
53. *Swedbank: Zemo procentu likmju dēļ samazinās termiņdepozītu izmantošana*, 12.04.2016. Pieejams: <http://limbazi.pilseta24.lv/zina?slug=quot-swedbank-quot-zemo-procentu-likmju-del-samazinas-termindepozitu-izmantosana-08b414d3ce/1555223> (skatīts 03.01.2017.)
54. *Termiņdepozīts*. AS Citadele banka. Pieejams: <http://www.citadele.lv/lv/tariffs/savings/fixed/> (skatīts 18.12.2016.)
55. *Ziemassvētku depozīts*. Pieejams: https://www.mtbank.eu/lv_LV/news/?id=1424 (skatīts 19.12.2016.)

Bakalaura darbs „AS Citadele banka noguldījumu portfeļa analīze, to ietekmējošie faktori”
izstrādāts LU Ekonomikas un vadības fakultātē.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums veikts patstāvīgi, izmantoti tikai tajā norādītie
informācijas avoti un iesniegtā darba elektroniskā kopija atbilst izdrukai.

Autore: _____ Natalja Līpace

Rekomendēju/nerekomendēju darbu aizstāvēšanai

Vadītāja: Dr.ekon, as.profesore Irina Solovjova

Recenzents:

Darbs iesniegts Finanšu katedrā

Dekāna pilnvarotā persona: metodiķe _____

Darbs aizstāvēts bakalaura gala pārbaudījumu komisijas sēdē Nr.

Komisijas sekretāre: _____